

INSTITUTUL DE CERCETĂRI
JURIDICE, POLITICE ȘI
SOCIOLOGICE AL
UNIVERSITĂȚII
DE STAT DIN MOLDOVA

str. Academiei, 3/2
MD-2028, Chișinău, Republica Moldova
tel/fax: (+373) 69253628
E-mail: icjps.mcc@gmail.com

INSTITUTE OF LEGAL, POLITICAL
AND SOCIOLOGICAL
RESEARCH OF
THE STATE
UNIVERSITY OF MOLDOVA

Academiei str., 3/2
MD-2028, Chișinău, Republica Moldova
tel/fax: (+373) 69253628
E-mail: icjps.mcc@gmail.com

EXTRAS

din procesul verbal nr. 6 al Ședinței a Consiliului Științific al ICJPS din 14 decembrie 2023

Prezenți: 12 membri ai Consiliului Științific din totalul de 17.

S-a discutat:

Cu privire la aprobarea raportului științific pe anul 2023 privind implementarea în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM a proiectului de cercetare finanțat de ANCD în cadrul concursului „Program de Stat” (2020-2023): 20.80009.1606.05 *Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană*, conducătorul proiectului: dr. hab., prof. univ. CUȘNIR Valeriu.

S-a hotărât:

A aproba raportul științific pe anul 2023 privind implementarea în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM a proiectului de cercetare finanțat de ANCD în cadrul concursului „Program de Stat” (2020-2023): 20.80009.1606.05 *Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană*, conducătorul proiectului: dr. hab., prof. univ. CUȘNIR Valeriu.

Secretar științific al Institutului de

Cercetări Juridice, Politice și Sociologice,

dr. hab. în șt. polit., conf. univ.

Serghei SPRINCEAN

RECEPȚIONAT
Agenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____
_____ 2024

AVIZAT
Secția AȘM _____
_____ 2024

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL
pentru etapa 2023
privind implementarea proiectului din cadrul
Programului de Stat (2020–2023)

Proiectul *Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană*

Cifra proiectului 20.80009.1606.05

Prioritatea IV. Provocări societale

**Rector al Universității
de Stat din Moldova**

ȘAROV Igor doctor în științe istorice,
conferențiar universitar
(numele, prenumele)

[Signature]
(semnătura)

Consiliul științific/Senatul

STEPANOV Georgeta prof. univ.,
doctor habilitat în științe politice
(numele, prenumele)

[Signature]
(semnătura)

**Președintele Consiliului Științific
al ICJPS al USM**

JUC Victor prof. univ.,
doctor habilitat în științe politice, mem.cor.,
(numele, prenumele)

[Signature]
(semnătura)

Conducătorul proiectului

CUȘNIR Valeriu doctor habilitat în drept,
profesor universitar
(numele, prenumele)

[Signature]
(semnătura)

Chișinău 2024

CUPRINS:

1. Scopul etapei 2023	3
2. Obiectivele etapei 2023	3
3. Acțiunile planificate în 2023	4
4. Acțiunile realizate în 2023.....	5
5. Rezultatele obținute în 2023	5-10
6. Impactul științific/social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute	11
7. Colaborare la nivel național și internațional în cadrul implementării proiectului	12-13
8. Dificultățile în realizarea proiectului	13
9. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații 2023	14-15
10. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de prezentări la foruri științifice..	15
11. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media	15-16
12. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate în anul 2023 de membrii echipei proiectului	17
13. Concluzii și recomandări.....	17-19
14. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2023 în limba română (Anexa nr. 1)	20
15. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2023 în limba engleză (Anexa nr. 1)	21
16. Lista publicațiilor științifice 2023 (Anexa nr. 2)	22- 38
17. Executarea devizului de cheltuieli pentru anul 2023 (Anexa nr. 3)	39
18. Componența echipei proiectului pentru anul 2023 (Anexa nr. 4)	40-41

1. Scopul etapei 2023 conform proiectului depus la concurs

Scopul cercetării științifice în cadrul proiectului rezidă în crearea suportului științific necesar pentru soluționarea problemelor privind calitatea actului de justiție prin fundamentarea științifică a asigurării calității actelor normative și garantarea respectării drepturilor persoanei în procedurile judiciare din Republica Moldova.

Scopul etapei anuale 2023 (etapa IV-a, *Etapa de sintetizare a rezultatelor obținute și diseminare finală a rezultatelor proiectului și de proiectare și extindere a cercetărilor post-proiect*, conform proiectului depus la concurs vizează *elaborarea tezelor științifice privind cadrul juridic al Republicii Moldova la capitolul calitatea actului de justiție și acțiunile aferente, iar la concret - sintetizarea rezultatelor obținute și diseminarea lor finală, precum și proiectarea și extinderea cercetărilor post-proiect.*

2. Obiectivele etapei 2023

Menționăm Potrivit Planului calendaristic și Contractului de finanțare pentru anul 2023 (etapa a IV a proiectului) au fost preconizate următoarele:

- 4.1. Argumentarea rezultatelor cercetării și formularea recomandărilor pentru îmbunătățirea legislației Republicii Moldova, inclusiv, publicarea unui set de propuneri privind modificări legislative de natura să faciliteze integrarea comunității autohtone în societatea europeană;
- 4.2. Orientarea cadrelor didactice din instituțiile de învățământ superior cu profil juridic, precum și a juriștilor practicieni spre dezbaterea aspectelor teoretice și practice ale înfăpturirii justiției pe diferite cauze în condițiile de ajustare a legislației Republicii Moldova la capitolul respectării drepturilor participanților în proces în contextul și sporirea calității actului de justiție;
- 4.3. Organizarea manifestărilor științifice de totalizare la tematica proiectului;
- 4.4. Evaluarea și aprobarea rezultatelor intermediare;
- 4.5. Editarea monografiei colective privind rezultatele științifice finale ale proiectului și diseminarea acestora.

Respectiv, potrivit planului anual de realizare a proiectului pentru 2023 au fost preconizate următoarele obiective:

Semestrul I.

- 1) Generalizarea preliminară a rezultatelor intermediare în cadrul proiectului. Analiza și evaluarea rezultatelor; elaborarea recomandărilor și propunerilor de lege-ferenda; Argumentarea rezultatelor cercetării cu recomandări pentru îmbunătățirea legislației Republicii Moldova, inclusiv, aranjarea unui set de propuneri privind modificări legislative de natura a facilita o mai rapidă integrare a comunității autohtone în societatea europeană;
- 2) Organizarea și desfășurarea manifestării științifice în cadrul proiectului: Conferința științifico-practică cu participare internațională cu genericul: *Actul de justiție și respectarea drepturilor persoanei în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană: abordări interdisciplinare.* 23 iunie 2023.
- 3) Prezentarea și aprobarea rezultatelor obținute în proiect în cadrul conferinței;
- 4) Integrarea rezultatelor cercetărilor din cadrul proiectului în procesul de avizare și consultanță;

5) Deplasări de diseminare și informare (România), după caz.

Semestrul II.

- 6) Redactarea și machetarea materialelor privind rezultatele cercetărilor în cadrul proiectului;
- 7) Prezentarea rezultatelor cercetărilor realizate în cadru proiectului spre dezbateri și aprobare;
- 8) Publicarea materialelor conferinței (din surse auxiliare);
- 9) Mediatizarea rezultatelor proiectului prin publicarea rezultatelor obținute la tematica proiectului în: Culegerea de lucrări științifice de specialitate „*Studii și cercetări juridice*”, *Partea nr. 7-8/2023*;
- 10) Editarea monografiei: *Fenomenul separatismului pe plan internațional și național: tratament și reacție socială*;
- 11) Editarea lucrării: *Drept civil al RM. Partea Generală. Persoanele.* (redactare în rusă);
- 12) Editarea lucrării: *Drept civil. Partea generală. Curs de lecții.* Ediție revizuită
- 13) Deplasări de diseminare și informare (România), după caz.

Obiective suplimentare:

- 14) Pregătirea și publicarea altor articole, lucrări, cursuri, manuale, monografii etc., atât în RM, cât și în afară, atât la tema individuală sau pe problematica proiectului, precum și la alte probleme de drept, este binevenită, dar nu în detrimentul proiectului, în cadrul căruia sunteți angajat și salarizat.
- 15) Alte activități: avizarea actelor juridice etc.; elaborarea proiectelor de acte, sinteze, concepții etc.; coordonarea cercetărilor științifice; pregătirea răspunsurilor către diverse entități, precum și altele se realizează la indicația administrației.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2023

- 1) Prezentarea spre aprobare a rezultatelor obținute în proiect în manifestării științifice de totalizare: Conferința științifico-practică cu participare internațională cu genericul: *Actul de justiție și respectarea drepturilor persoanei în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană: abordări interdisciplinare.* 23 iunie 2023.
- 2) Elaborarea recomandărilor pentru autoritățile și instituțiile de stat (judecătoria, procuratură, OUP) organizațiile și instituțiile profesionale de juriști (avocatură, mediere, etc) și ONG implicate, implicit cu orientarea cadrelor didactice din instituțiile de învățământ superior cu profil juridic, precum și a juriștilor practicieni privind aspectele teoretice și practice ale înfăpturirii justiției pe diferite cauze în condițiile de armonizare a legislației Republicii Moldova la exigențele UE în spiritul respectării drepturilor participanților în proces și sporirii calității actului de justiție.
- 3) Publicarea rezultatelor obținute în diferite lucrări editate în Republica Moldova și peste hotare: monografii, culegeri, studii de drept, comentarii, cursuri, etc.
- 4) Diseminarea rezultatelor finale ale cercetărilor prin participări la conferințe în Republica Moldova și peste hotare, prin intermediul publicațiilor în ediții științifice de specialitate naționale și internaționale, inclusiv în cele înregistrate în baze de date internaționale;
- 5) Examinarea, evaluarea și avizarea proiectelor de acte normative și documentelor de politici publice ale autorităților.

4. Acțiunile realizate

- 1) Desfășurată manifestarea științifică de finalizare a proiectului: Conferința științifico-practică cu participare internațională cu genericul: *Actul de justiție și respectarea drepturilor persoanei în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană: abordări interdisciplinare*, ICJPS, 23 iunie 2023.
- 2) Desfășurată masa rotundă „Proiectul strategiei securității naționale a Republicii Moldova: abordări științifico-aplicative”, ICJPS, 31 octombrie 2023.
- 3) Elaborate recomandări științifice privind asigurarea calității actului de justiție (independent, eficient și responsabil) în beneficiul justițiabililor;
- 4) Publicate rezultatele (parțial) obținute la tematica proiectului în: Culegerea de lucrări științifice de specialitate „*Studii și cercetări juridice*”, *Partea nr. 7-8/2023*;
- 6) Publicate rezultatele (parțial) obținute în cadrul proiectului în lucrarea colectivă - *Culegerea materialelor Conferinței de totalizare din 23.06.2023*;
- 7) Editată monografia *Fenomenul separatismului pe plan internațional și național: tratament și reacție socială* în cadrul proiectului;
- 8) Editată lucrarea: *Drept civil al RM. Partea Generală. Persoanele* (redactare în rusă);
- 9) Editată lucrarea: *Drept civil. Partea generală. Curs de lecții. Ediție revizuită*
- 10) Îndeplinite avize ale actelor juridice și proiectelor de acte ale autorităților centrale de specialitate din Republica Moldova; coordonarea cercetărilor științifice; pregătirea răspunsurilor către diverse entități, precum și alte prestații științifice.

5. Rezultatele obținute

Cercetările științifice realizate în anul 2023 în cadrul proiectului „Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării Acordului de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană” sunt reflectate în cea mai mare parte în cele 180 publicații științifice (monografii, culegeri, cursuri, studii de drept, comentarii, rapoarte, comunicări, articole, sinteze, rezumate, teze etc.), în avizele asupra actelor juridice, dar și în alte contribuții ale echipei de proiect.

După formă și conținut cercetările reprezintă: teze teoretico-normative, analize, evaluări, avize, recomandări și propuneri de lege ferenda utile pentru valorificare de către autoritățile publice, atât la consolidarea statului de drept, cât și pentru elaborarea și promovarea cursului european al Republicii Moldova, cu precădere în procesul de negocieri privind aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană și consolidarea statului de drept.

Astfel, un pilon important în procesul de integrare europeană ar putea fi știința juridică autohtonă, or rezultatele cercetărilor juridice au la bază jurisprudența statelor europene, experiența acumulată de state, de instituții, de diverse entități privind reformarea sistemului judiciar și nu numai, care fiind analizate și evaluate adecvat pot furniza asistență și soluții în dezvoltarea socială, politică și economică a Republicii Moldova.

Considerăm justificată trecerea, treptată de altfel, de la situația actuală, specifică unui stat independent, la una râvnită de mai mulți ani - de apartenență la Uniunea Europeană. Este important însă de avut în vedere caracteristicile ordinii juridice a Uniunii Europene, or se prezumă cedarea parțială de către statele membre a unor atribute de suveranitate către organisme supranaționale atipice, la care au recurs statele membre atunci când au instituit Uniunea Europeană. Din aceste considerente, dreptul UE este un drept complex și original, fiind mai mult

un drept supranațional.

Actualmente se atestă o tendință sporită față de cunoașterea dreptului internațional și a practicii jurisdicționale internaționale, deoarece doctrina efectului direct, specifică dreptului Uniunii Europene, a devenit realitate și în cazul Republica Moldova.

Suștinem, prin cercetările realizate, că prioritară pentru Republica Moldova la momentul actual este aderarea la Uniunea Europeană. Înseși aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană trebuie să devină direcția strategică a politicii statului și să determine eforturile concertate ale instituțiilor guvernamentale, societății civile și nu în ultimul rând a mediilor academice întru realizarea acesteia. Doar prin eforturi conjugate, cu sprijinul societății civile și mediului academic, sunt pasibile de îndeplinire condițiile formulate de către Comisia Europeană: reforma justiției; cadrul electoral; combaterea corupției; deoligarhizarea și reducerea influenței intereselor private; combaterea criminalității organizate și spălării banilor; îmbunătățirea serviciilor publice, reforma administrației publice; managementul finanțelor publice; implicarea societății civile; drepturile omului.

Interesul față de știința dreptului a sporit, fapt demonstrat prin creșterea și diversificarea cercetărilor teoretico-științifice și practico-aplicative realizate în cadrul tezelor de doctorat, cu precădere prin recomandări și soluțiile promovate, inclusiv propuneri de lege – ferenda, menite să contribuie la perfecționarea sistemului legislativ al țării noastre, la protejarea drepturilor și libertăților cetățenilor, la eficientizarea administrației de stat și locale, la dezvoltarea culturii juridice în societate, la promovarea proceselor integraționiste europene, la asigurarea ordinii de drept.

Potrivit Acordului de Asociere Republica Moldova – UE este prevăzut: „Părțile cooperează în continuarea reformei administrației publice și crearea unui corp al funcționarilor publici responsabil, eficient, transparent și profesionist” (Titlul II, art.4 p. (d)); cooperarea se axează pe dezvoltarea unei administrații publice eficiente și responsabile în Republica Moldova...” (Titlul IV, Cap.1, art.21), iar perspectiva aderării la UE determină iminența reformei administrative care vizează: 1) serviciul public și 2) organizarea administrativă.

Reforma serviciului public reprezintă una dintre cele mai importante reforme, având menirea de a transforma în mod eficient administrația statelor-membre în parteneri de încredere în cadrul Uniunii Europene. Țările care și-au propus ca proiect de dezvoltare integrarea europeană urmează să întrunească caracteristicile unui ansamblu de norme juridice europene, inclusiv, cu referință la instituțiile „serviciul public”, „funcție publică”, „funcție de demnitate publică”, „funcționar public”, etc.

Cu titlu de recomandări, invocăm următoarele: odată ce redacția actuală a articolului 39 din Constituția Republicii Moldova este destul de laconică, în urma studiului practicii de reglementare constituțională a altor state a dreptului la administrare, propunem expunerea articolului 39 al Constituției Republicii Moldova în următoarea redacție: Articolul 39. Dreptul la administrare:

(1) Cetățenii au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Cetățenii, în dependență de capacități și de pregătirea profesională, au acces egal la funcții publice. Legea poate stabili cenz de vârstă pentru ocuparea unor funcții publice.

(3) Funcțiile publice, ocuparea cărora este incompatibilă cu alte activități se stabilește prin lege.

(4) În condițiile aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii au dreptul de a alege și de a fi aleși în autoritățile administrației publice locale.

Eficientizarea activității autorităților administrației publice este justificată prin prisma câilor concrete de intervenție în acest proces, și anume prin: responsabilizarea funcționarilor publici, perfecționarea activității organizatorice a serviciilor publice de interes general, precum și informarea societății despre modul de organizare și de funcționare al instituțiilor publice naționale.

În contextul raționalizării cheltuielilor bugetare, descentralizării procesului decizional, redistribuirii finanțelor publice și consolidării autonomiei autorităților administrației publice locale, aprofundării relațiilor de cooperare transfrontalieră, sporirii gradului de participare în cadrul Congresului puterilor regionale și locale al Consiliului European, contractării eficiente a mijloacelor din cadrul fondurilor UE, în special pentru dezvoltarea regională și a agriculturii, ținând cont de procesele integraționiste, de amplificarea ponderii autorităților regionale și extinderea politicilor regionale, *se impune (recomandă) o nouă organizare administrativ-teritorială* a Republicii Moldova.

Titlul Legii ar putea fi următorul: Legea privind organizarea administrativă. Divizarea teritoriului țării în unități administrativ-teritoriale de nivelul II mai mari decât actualele raioane este un imperativ al modernizării Republicii Moldova. În același timp, asigurarea eficienței economice, modernizarea și optimizarea autorităților publice locale nu trebuie să afecteze, accesibilitatea și calitatea prestării serviciilor publice.

Reforma administrativă urmează să se bazeze pe trei piloni:

1. Furnizarea serviciilor publice de calitate;
2. Promovarea dezvoltării social-economice în teritoriu;
3. Extinderea participării în procesul decizional la nivel local.

În ipoteza lipsei unui consens politic în Parlamentul Republicii Moldova reforma teritorial-administrativă poate fi efectuată și fără modificarea Constituției prin:

1.Reducerea numărului de raioane la 8-9, păstrând denumirea de „raioane” însă în hotare noi, sau spre exemplu, în hotarele fostelor județe, bineînțeles impunându-se argumentarea oportunității, eficienței economico-sociale, asigurarea accesibilității și calității serviciilor publice prestate populației.

2.Optimizarea regiunilor de dezvoltare economică de la 6 în prezent la 3 – sud, nord, centru și includerea în acestea atât a raioanelor din stânga Nistrului, cât și a UTA Găgăuzia, păstrând statutul actual al regiunilor (fără personalitate juridică).

3.Descentralizarea fiscală trebuie să asigure fortificarea capacității administrative a unității teritorial-administrative de nivelul I.

4.Simplificarea atribuțiilor aleșilor locali în așa fel încât să fie bine determinate și realizabile. Spre exemplu, atât consiliul local, cât și primarul au atribuții în domeniul serviciilor publice, urbanism și amenajare a teritoriului, ș.a. Pentru a fi realizate cele circa 40 de atribuții ale consiliului și primarului, este necesară cunoașterea a unui șir de acte normative din domeniu, fapt extrem de complicat de realizat pentru consilierii aleși pe un mandat de 4 ani;

5.Completarea legislației în domeniul administrației publice locale cu dispoziții care ar spori responsabilitatea consilierilor, primarilor (aleșilor locali) care astăzi este foarte vagă, se reduce mai mult la răspunderea politică, dizolvarea consiliului sau revocarea primarului. Acestea și-au demonstrat ineficiența, ce aceea, probabil nici nu se aplică, dar nici nu contribuie în mare măsură la eficientizarea activității administrației publice locale.

6. Nu este de ajuns să preluăm modelele, legislația și bunele practici cu privire la administrația publică locală din statele europene, dar trebuie elaborate și implementate mecanisme economice, financiare, inclusiv fiscale pentru asigurarea descentralizării și autonomiei.

Una din condițiile îmbunătățirii calității justiției, a eficacității ei prin prisma garantării accesului liber la justiție și, implicit, pentru asigurarea celerității procesului *este perfecționarea instituției asistenței juridice gratuite (pro bono) persoanelor vulnerabile*, fără mijloace financiare sau care fac parte din grupuri marginalizate în toate stadiile procesului, inclusiv, la etapa executării hotărârii judecătorești. Existentă în mai multe state, cu tradiție democratică, în Republica Moldova, munca „pro bono” în domeniul juridic nu este reglementată, nefiind însă nici interzisă. Este oportună *înserarea în legea cu privire la avocatură și în statutul profesiei de avocat din Republica Moldova a unor norme prin care asistența juridică „pro bono” să fie legiferată*, contribuind astfel la îmbunătățirea calității actului de justiție.

Există soluții privind îmbunătățirea contenciosului administrativ, una dintre care fiind *asigurarea de către stat a executării hotărârilor judecătorești*. Or, este important ca în statul de drept cetățeanul să fie sigur că administrația publică execută hotărârile judecătorești rămase definitive, chiar dacă acestea au fost pronunțate împotriva administrației publice și că statul are capacitatea să asigure măsurile necesare pentru executarea acestora.

În vizorul cercetărilor din proiect a fost problematica implementării standardelor CtEDO în jurisprudența națională cu referință specială la materia dreptului penal substanțial. S-a argumentat că interpretările instituite printr-o hotărâre a CtEDO urmează a fi luate în considerare în mod obligatoriu la tălmăcirea normelor penale naționale, mai ales a celor prin care se instituie răspunderea penală pentru infracțiuni care atentează la drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei. Unele semne obiective și subiective ale acestor infracțiuni sunt legate în mod direct de particularitățile de conținut ale drepturilor și libertăților fundamentale protejate prin CEDO.

Cercetările din proiect au scos în evidență politica penală a statului menită să genereze corecția normelor juridico-penale în legătură cu multiplele modificări și suplینiri introduse în Codul penal al Republicii Moldova. Se menționează că una dintre sarcinile politicii penale trebuie să fie *elaborarea unor astfel de norme care ar fi maximal stabile și nu ar cere modificări frecvente*, astfel contribuind la sporirea eficacității funcției preventive a legii penale.

Problematica contracarării separatismului din Republica Moldova prin mijloace de drept penal a constituit o preocupare distinctă în cadrul proiectului. Existau opinii controversate. Pe de o parte se susținea că Codul penal al Republicii Moldova conține suficiente norme pentru sancționarea fenomenului de separatism în spiritul prevederilor art. 32 din Constituție, iar în același timp, era foarte evident că acțiunile de separatism prezintă elemente de complexitate care le diferențiază de multe dintre faptele pe care le incriminează legea penală în vigoare. Incriminarea acțiunilor de separatism în Republica Moldova permanent a generat o reacție publică substanțială din partea societății și a partenerilor externi, or multe dintre inițiativele legislative în această privință nu au avut sorți de izbândă, fapt tardiv, de natură să știrbească din instrumentarul normativ de prevenire și combatere a faptelor de separatism. La 18 martie 2023, au intrat în vigoare prevederile art. 340¹ - Separatismul - din Codul penal al Republicii Moldova, în consecință, pentru prima dată de la independența țării, legea penală națională a început să reacționeze la manifestările de separatism, calificându-le ca fapte socialmente periculoase, pe măsură să periclitizeze valorile fundamentale ale statului precum independența, suveranitatea, integritatea teritorială (la baza incriminării prevăzute la art.340¹ C. pen. al RM au stat propunerile de lege-ferenda din cadrul proiectului).

Separatismul se caracterizează prin pericol social sporit, or atentează la suveranitatea, integritatea teritorială, securitatea națională și capacitatea de apărare a Republicii Moldova, fapt ce a justificat necesitatea incriminării expres în legea penală națională, incriminare care însă nu

acoperă faptele prejudiciabile ale celor care prin violență și conflict armat, susținut de factorul extern (Federația Rusă), au încălcat în mod brutal integritatea teritorială, suveranitatea și independența Republicii Moldova separând raioanele din stânga Nistrului de teritoriul suveran al Republicii Moldova, blocând instituțiile statului de a-și exercita autoritatea în această parte de peste trei decenii și, generând astfel grave încălcări drepturilor și libertăților omului; context în care, *de lege-ferenda, în vederea perfecționării normativului de reacție socială, este oportună integrarea în legea penală a unor norme privind sancționarea conduitei persoanelor vinovate.*

Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană prevede necesitatea întreprinderii unor importante reforme interne, inclusiv, prin asigurarea eficacității în lupta împotriva corupției, precum și a asigurării unei puneri în aplicare eficace a instrumentelor juridice internaționale și europene relevante în materie. Problematika interdependenței dintre actul de justiție, respectarea drepturilor economice ale persoanelor și consolidarea instituțiilor anticorupționale este una complexă și necesită o maximă atenție științifică. În ce măsură politicile publice din Republica Moldova vizează cele două domenii supuse cercetării științifice: 1) domeniul respectării drepturilor economice ale persoanelor și 2) consolidarea instituțiilor anticorupționale. În acest sens, au fost cercetate actele privind politicile publice, precum: Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia; Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”; Planul național de dezvoltare pentru anii 2023-2025; Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023. Astfel, în domeniul apărării drepturilor economice ale persoanelor prin mecanisme anticorupționale, *au fost identificate deficiențe normative*, care efectiv blochează, atât bunele intenții în edificarea unei culturi anticorupționale, cât și consacrarea și apărarea drepturilor fundamentale ale persoanelor, în speță fiind vorba de cele de ordin economic.

Problematika siguranței persoanei și cea a securității umane, metodologic și conceptual, reprezintă un subiect extrem de actual în contextul dezvoltării teoriilor contemporane de securitate axate pe supremația intereselor persoanei în fața intereselor statului, regăsindu-se în cercetările științifice din proiect.

Vom remarca faptul că siguranța persoanei este o noțiune tratată din perspectiva normei constituționale din Republica Moldova, art. 25, alin. (1), drept o condiție indispensabilă a respectului pentru cetățean și e plasată mereu alături de categoria juridică a libertății individuale.

Similar, și în Constituția României este amintită această noțiune juridică a siguranței persoanei care, în art. 33 (1), este prezentată în corelație cu altă noțiune fundamentală în contextul necesității de promovare a drepturilor omului – libertatea individual, astfel că norma constituțională specifică că ”Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile”.

Întrebarea este cum să fie construită teoria securității umane și realizată aplicarea acesteia în practică, dacă se referă la toate aspectele securității. Teza științifică novatorie presupune *elaborarea unui indice de securitate umană*. Astfel, acest indice ar permite comunității internaționale să monitorizeze situația securității umane în zonele de criză și în alte părți în mod sistematic și permanent. Acest fapt ar da un punct de reper pentru acțiunile preventive de asigurare a securității umane, printr-o organizare mai bună și mai cuprinzătoare de pregătire și contracarare a diferitor amenințări și riscuri de securitate.

Efortul cercetărilor derulate în proiect a vizat și discursul de ură – fenomen social relativ puțin cercetat, deși cu repercusiuni asupra climatului de liniște, de stabilitate și ordine în societate. Astfel, analiza și interpretarea reglementărilor normative privind discursul de ură, *elaborarea recomandărilor aferente privind aplicarea normelor de sancționare* a constituit obiectul colaborării cu Asociația Promo-Lex, punând la îndemâna celor ce aplică legea un ghid

metodologic în materie. Considerăm eforturile științifice sunt justificate, ba mai mult, fiind necesară extinderea ariei de cercetare, or atât discursul de ură, cât și instigarea la discriminare aduce atingere unui cerc larg de relații sociale - relații interetnice, politice, mediatice, religioase, informaționale, etc.

Dezinformarea ca element al războiului hibrid nu este un fenomen nou. Însă, astăzi, dezinformarea devine mult mai răspândită și mai puternică, inclusiv și mai sofisticată datorită internetului și rețelelor sociale în special, devenind un factor perturbator al parcursului european al Republicii Moldova. Principiul fundamental plasat la baza Internetului constă în deschidere și interconectare și vizează exercitarea dreptului de a fi informat și dreptului de acces la informație. În sensul larg dreptul de a fi informat prevede: orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații sau idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere (art.11, alin.(1), CEDO). Esența dreptului de acces la informație constituie faptul că instituțiile publice sunt alese de popor și susținute de fondurile contribuabililor, astfel încât publicul să aibă dreptul de a ști cum este folosită această putere și cum sunt cheltuiți acei bani. Accesul la informație vizează, pe de o parte, obligația instituțiilor publice de a difuza, publica și disemina informații despre principalele lor activități, buget și politici, astfel încât publicul să cunoască acțiunile pe care acestea le desfășoară și să poată participa și controla activitatea autorităților publice, iar pe de altă parte, prevede dreptul tuturor persoanelor de a solicita de la oficialități informații despre acțiunile acestora și orice document pe care îl dețin, precum și dreptul de a primi un răspuns.

Fenomenul dezinformării este catalogat ca factor perturbator pentru mediul actual de securitate. Amplificată de progresul tehnologic rapid, de confruntarea ideologică și cea geopolitică, dezinformarea denaturează procesele reale, afectează dezbaterea publică, împiedică procesele democratice, subminează coeziunea societală și amenință integritatea și securitatea statelor, suscitând eforturi de prevenire și combatere, bineînțeles, susținute prin studii și cercetări.

Războiul în toi din Ucraina determină necesitatea dezvoltării unei comunicări strategice adecvate, care ar servi drept suport împotriva manipulării, dezinformării, falsului și minciunii, capabilă să combată fenomenul alterării realității publice, mesajului agresiv, de destabilizare a situației social-politice. În acest context *se impune (recomandă) cu acuitate consolidarea și dezvoltarea comunicării strategice*, transformarea acesteia într-un instrument viabil al sectorului de securitate națională.

6. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului

Cercetările realizate, fără îndoială, produc un anumit impact științific și social asupra proceselor sociale, politice, economice și bineînțeles științifice și educaționale. Unele rezultate ale cercetărilor din proiect au fost deja imlementate în practică, altele sunt în proces de integrare, iar o parte vor putea fi implementate în viitor. Clar că monitorizarea indicatorilor cantitativi și calitativi și măsurarea proporțiilor de implementare a rezultatelor implica apelarea la metodologii particulare (speciale), suscită eforturi și durează în timp.

Impact științific.

Deși, utilizarea termenului de “*calitatea actului de justiție*” este destul de popularizat, totuși acesta nu este un concept clar determinat și fundamentat incluzând multe componente și angajând diferite interpretări. Termenul respectiv este definit în mod diferit în funcție de ramurile dreptului și profesiunile juridice pentru a descrie capacitatea unui sistem de a se adapta și de a se recupera de adversități.

Impact educațional.

Publicațiile și participările la manifestările științifice conțin soluții și recomandări pentru factorii de decizie și autoritățile de stat avizate și responsabile de managementul diferitelor domenii sociale. În special, cercetările realizate în cadrul proiectului pentru anul 2023 pot servi drept suport de asistență pentru factorii decizionali la elaborarea politicilor publice în domeniul justiției și armonizarea legislației naționale la standardele europene. Or, înțelegerea conceptului de calitate a actului de justiție este contextuală și variază de la o disciplină la alta. Drept urmare, populația la general, și justițiabilii, în particular, percep acest concept în mod diferit și neuniform, fapt ce determină nivelul de încredere în instituțiile judiciare. Totodată, cercetarea acestui concept din perspectiva studiilor privind drepturile omului, securitate etc., este relevant și în contextul rezistenței față de fenomenul corupției destul de răspândit în Republica Moldova.

La nivel social, în cercurile de juriști-profesioniști, calitatea actului de justiție este un concept acceptat „ca pilon de rezistență al societății față de situații perturbatoare atunci când statul are anumite limite de asigurare a securității individului”.

Mai mult, *la nivel de politici*, actualmente există tendința de integrare a conceptului de calitate a actului de justiție în procesul de comunicare strategică.

Prin urmare, cercetările efectuate pot fi de interes și utilitate pentru cei antrenați în cercetare, pentru reprezentanții instituțiilor de drept și, nu în ultimul rând, pentru deputați, politicieni, instituții publice de apărarea dreptului omului și alte persoane cu implicație în viața social-politică din Republica Moldova.

Impact economic.

Rezultatele cercetărilor realizate în proiect sunt aferente științelor sociale și nu produc în mod direct vreun impact economic. S-a constatat însă că instanțele naționale de toate nivelurile în judecarea cauzelor potrivit standardelor CtEDO reduc numărul celor pierdute în fața CtEDO și prin aceasta obțin minimalizarea cheltuielilor pe care le suportă drept urmare a cauzelor pierdute.

Respectarea de către factorii ce aplică legea a principiilor și normelor juridice prestabilite ar diminua și costurile activității jurisdicționale per-ansamblu. În același timp, nivelul de calitate a actului de justiție în cadrul societății noastre sporește și imaginea țării față de donatorii externi și, aparent, investitori străini, fapt care, fie și indirect, conturează *impactul economic*.

7. Colaborare la nivel național și internațional în cadrul implementării proiectului

Colaborare la nivel național

Activitatea de colaborare în sfera științei și inovării de către executanții titulari ai proiectului, *la nivel național*, a fost materializată prin colaborarea științifică cu alte organizații din sfera științei și inovării (Biblioteca de Stat (Institut) „Andrei Lupan”, Inst. Istorie, Inst. Filologie Română „B.P.Hașdeu”, Inst. Național Cercetări Economice, Inst. Patrimoniului Cultural, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea de stat din Comrat, ASEM, Univ. „Alec Russo” din Bălți, Univ. De Stat de Educație Fizică și Sport, Univ. de Studii Europene, Univ. de Studii Politice și Economice «C.Stere», Academia „Ștefan cel Mare” a MAI ș.a.), manifestată prin:

- a) conducerea tezelor de doctorat ale doctoranzilor înmatriculați în ICJPS și în Consorțiul USM, cât și din alte școli doctorale;
- b) coordonarea tezelor de masterat și licență la facultățile de drept, științe politice și sociologie;
- c) participare la desfășurarea Conferințelor științifico-practice ale etnităților științifice indicate supra;

Subsecvent, rezultatele științifice ale cercetătorilor din echipa de proiect includ și

participarea acestora în calitate de membru al Seminarilor științifice de profil, Consiliilor specializate științifice și Comisiilor de doctorat, în cadrul cărora au avut loc susțineri de teze de doctorat, precum și antrenarea unor cercetători în calitate de membru ai colegiilor de redacție a revistelor științifice de profil, experți în cadrul autorităților științifice de profil – ANACEC și ANACD, membri ai consiliilor științifice din cadrul Curții Constituționale și Curții Supreme de Justiție, în cadrul cărora sunt promovate soluții fundamentate științific de natură să contribuie la reformarea sistemului judiciar și sporirea calitatății actului de justiție în Republica Moldova.

Totodată, în context remarcăm colaborarea productivă în promovarea culturii de securitate cu Centrul de Informare și Documentare privind NATO în Moldova. Aceasta fiind manifestată prin publicarea studiului „*Percepții publice asupra sistemului de securitate și apărare al Republicii Moldova*”. Publicația a fost realizată în cadrul proiectului „Promovarea rezilienței în domeniul securității prin cercetare”, finanțat de Divizia Diplomatiei Publice a NATO la care Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM a fost partener cu Oficiul de Legătură NATO din Republica Moldova.

Mai mult, în anul de referință Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM prin intermediul executorilor de proiect au colaborat cu Asociația obștească „Promo-Lex”, organizația neguvernamentală în apărarea drepturilor omului cu care în comun s-a elaborat un studiu analitic cu genericul „*Studiul analitic privind documentarea și tragerea la răspundere convențională și penală conform prevederilor noi cu privire la discursul de ură*” (Chișinău, octombrie 2023. Disponibil: <https://promolex.md/wp-content/uploads/2023/09/Studiu-Analitic.pdf>) dar și „*Raportul de monitorizare a societății civile*” (CSO Meter 2022, Raport de țară, iunie 2023. Disponibil: <https://promolex.md/wp-content/uploads/2023/04/2022-Moldova-CSO-Meter-Country-Report-Romanian.pdf>).

Colaborare la nivel internațional

În cadrul activităților proiectului au fost continuate o serie de colaborări pe plan internațional cu scopul diseminării rezultatelor obținute, a cunoștințelor acumulate și a recomandărilor formulate în lucrările publicate. Astfel, a fost desfășurată activitatea de colaborare în cadrul unor proiecte internaționale de cercetare, efectuându-se un șir de deplasări cont propriu (sau finanțate din contul părții gazdă) în cadrul acestor colaborări.

Activitatea constantă de colaborare în sfera științei și inovării de către executanții titulari ai proiectului, *la nivel internațional*, este materializată prin menținerea colaborării științifice cu alte organizații din sfera științei și inovării precum Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați; Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava; Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române; Universitatea George Bacovia din Bacău; Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București; Universitatea Ovidius din Constanța; Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași; Universitatea din Oradea; Universitatea de Vest "Vasile Goldis" din Arad; Institutul de Științe Administrative "Paul Negulescu"; Fundația Universitară a Mării Negre.

Un loc aparte ocupă proiectul de cooperare transfrontalieră ICJPS – Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport – Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați / Masterat „Științe penale și criminalistică”, în cadrul căruia în calitate de titulari de cursuri sunt încadrați Cușnir Valeriu, Frunză Iurie, Nastas Andrei, Cernomoreț Sergiu, Drăniceru Mihai.

Mai remarcăm că la nivel internațional 3 cercetători științifici (Albu Natalia, Guștiuc Ludmila și Sprincean Serghei) continuă să fie antrenați în calitate de membri în 6 acțiuni COST. (ORIZONT 20-, SCOPES, JOP, IRSIS, NATO), inclusiv, cu propuneri prezentate/câștigate în cadrul concursurilor naționale și internaționale cu tangență la tematica cercetării proiectului realizat.

8. Dificultățile în realizarea proiectului (financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc.)

Este și firesc că la realizarea obiectivelor din cadrul Proiectului, au fost întâmpinate anumite dificultăți, principalele în anul 2023 fiind:

- 1) Motivația slabă a cercetătorilor, or majoritatea au fost angajați cu norma de 0,5 și 0,25 și cu remunerarea respectivă;
- 2) Incertitudinea și neîcrederea generată de reformarea institutelor, inclusiv ICJPS, schimbarea locurilor de muncă, dificultăți de amenajare adecvată, privind conexiunile la internet, au afectat într-o anumită măsură cercetarea;
- 3) Dificultăți privind infrastructura, tehnica de calcul învechită, a condus la extinderea timpului de publicare a lucrărilor finale de totalizare, altor publicații planificate;
- 4) Lipsa resurselor financiare pentru a realiza cercetările științifice în centre de cercetare din străinătate, precum și pentru publicarea în ediții cu factor de impact a rezultatelor cercetării;
- 5) Incertitudinea, lipsa motivației și perspectivei afectează posibilitatea de a atrage cercetători tineri, iar cei cu experiență, de vârstă medie părăsesc sistemul. Mai mult, autoritățile adoptă acte discriminatorii, precum HG Nr.864/2023 privind metodologia de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării;
- 6) Pe toată perioada proiectului coordonatorul (director) de proiect a avut un statut incert și o motivare scăzută, însă o responsabilitate mare.

9. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații

Pentru promovarea și diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații sa optat pentru un spectru amplu de posibilități oferite de Știința deschisă. Diseminarea la nivel național și internațional în formă de publicații sa realizat prin: publicații științifice în reviste științifice, culegeri de articole de specialitate și culegeri ale materialelor conferințelor științifice, monografiile și lucrări științifico-metodice, toate asigurând calitate, recunoaștere științifică, vizibilitate și acces la rezultatele obținute.

Cele mai importante activități și rezultate științifice realizate în contextul cercetării tematicii proiectului din Programul de Stat care au fost obținute în anul de referință 2023 includ elaborarea a peste **180** publicații științifice, științifico-metodice și didactice în volum estimativ de **326,5** coli de autor în culegeri de studii științifice de specialitate, reviste științifice de profil din țară și din străinătate, în culegeri de materiale prezentate în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale. Remarcăm: 1) monografia: *Controlul judiciar al urmăririi penale*, autori Osoianu, Tudor (membru al echipei); Ostavciuc, Dinu., București. 2023. editura ProUniversitaria, România, 249 p. ISBN 978-606-26-1706-6; 2) monografia în 3 volume *Fundamentul științific al statului de drept*, autor, membru al echipei, Costachi, Gh., Chișinău: Print-Caro SRL, 2023. 3580 p. ISBN 978-9975-175-65-4; 3) monografia *Fenomenul separatismului pe plan internațional și național: tratament și reacție socială*, autori Cușnir Valeriu, Cara Eugen, 360 p.; 3 manuale pentru învățământul juridic universitar: 1) *Tratat de criminalistică. Partea I: Noțiuni generale. Tehnica criminalistică*. Autori Rusu, Vitalie (membru al echipei) și Jitariuc, Vitalie, editat la București: Editura Pro Universitaria, 2023. ISBN 978-606-26-1334-1. 870 p. și 2) Гражданское право Республики Молдова: общая

часть. *Лица в гражданском праве*. Autor membru al echipei Frunză Iurie, ICJPS al USM, Chișinău, S. n., 2023.- 382 стр. ISBN 978-9975-1-5 (în lucru la tipografia USM); 3) *Drept civil. Partea generală. Curs de lecții. Ediție revizuită*, autor Chirtoacă Leonid, 270 p. și 5 alte lucrări științifico-metodice și didactice precum: 1) ALBU, N. ; CAUIA, A. *Dreptul Securității Naționale* : Curs de lecții. Chișinău : S. n., 2023 (Notograf Prim). – 353 p. : tab. Bibliogr.: p. 336-349 (219 tit.). – [200] ex. ISBN 978-9975-84-181-8. 42+351.86(075.8)(076.5); 2) JITARIUC, Vitalie; RUSU, Vitalie. *Criminalistica și expertiza judiciară*. Note de curs. Ediția a II-a revizuită și adăugită. Cahul: [S.n.] 2023 (Centrografic). 388 p. ISBN 978-9975-88-111-1. (10,9 c.a. din 21,97 c.a.); 3) RUSU, Vitalie; Jitariuc, Vitalie. *Criminalistica. Caiet de exerciții*. Cahul: Tipografia CentroGrafic, 2023. 151 p. ISBN 978-9975-88-110-4. (3,83 c.a. din 7,66 c.a.); 4) CHIPER, Natalia; ODAINIC, Mariana. *Instituția răspunderii juridice în dreptul public: suport de curs pentru ciclul II, Studii superioare de master : Drept Public*. Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Administrare Publică. – Chișinău : Editura USM, 2023. – 123 p. ISBN 978-9975-62-589-0 (PDF).342.9(075.8)C42. <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/handle/123456789/11750>; 5) CHIPER, Natalia; ODAINIC, Mariana. *Mecanisme de control în administrația publică (modul): controlul administrativ*. suport de curs: Pentru ciclul 2, Studii superioare de master Drept Public. Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Administrare Publică. – Chișinău: Editura USM, 2023. – 84 p. Cerințe de sistem: PDF Reader. Bibliogr.: p. 76-83. ISBN 978-9975-62-590-6 (PDF). 342.9(075.8) C 42.

În unison, un indicator important în contextul diseminării și materializării rezultatelor cercetării în cadrul proiectului în perioada anului 2023 este avizarea actelor și proiectelor ale autorităților publice centrale de specialitate din Republica Moldova - 15 avize și opinii oferite autorităților publice la proiecte de acte normative și regulatorii ale autorităților publice centrale, dintre care 5 - avize/opinii consolidate cu caracter științific la sesizările Curții Constituționale, și 3 - expertize oferite autorităților publice.

(Lista integrală redactată a publicațiilor 2023 a se vedea Anexa nr. 2).

10. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de prezentări la foruri științifice. (comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor)

În vederea diseminării rezultatelor științifice obținute în proiect în formă de prezentări la foruri științifice cercetătorii echipei de proiect au realizat peste 87 de prezentări la diferite foruri științifice din țară și de peste hotare (cu prezență fizică și în regim on-line) sub formă de rapoarte în plen, comunicări, postere, intervenții, care au deschis noi colaborări cu experți, a oferit feedback, sau stabilit parteneriate noi și creșterea vizibilității publice a cercetării în proiect și pentru a atrage în viitor alte părți interesate.

Pornind de la faptul că anul 2023 este anul final de realizare a proiectului, concretizăm că în marea lor parte prezentările deja au fost publicate sau sunt în proces de publicare.

Totodată, membrii echipei de proiect au fost plenipontențiar antrenați în participări la consultări publice (spre ex. Comisiei parlamentare Protecție Socială, Sănătate și Familie, Juriului pentru concursul „Marca anului”, Grupului de lucru pentru elaborarea Strategiei Securității Naționale, comisii ale Uniunii Avocaților, comisii ale Academiei de Științe a Moldovei, etc) și în alte entități, cu scopul de a integra cunoștințele acumulate, expertiza și rezultatele în activitatea practică.

11. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media:

Parțial rezultatele cercetărilor obținute în proiect au fost mediatizate prin intermediul mass-media, spre exemplu:

Nr	Nume, prenume	Emisiunea	Subiectul abordat
1	Juc Victor	Antena-3 (România) <i>Emisiunea:</i> (a început la ora 21:00) https://www.antena3.ro/emisiuni/subiectiv/	Parcursul european al Republicii Moldova
2	Juc Victor	Agencia de Presă: InfoPrimNeo: <i>Emisiunea:</i> (a început la ora 11:10) https://www.ipn.md/ro/victor-juc-extinderea-nato-are-loc-la-solicitarea-statelor-8004_1099745.html	Relațiile dintre Alianța Tratatului Atlanticului de Nord și Uniunea Europeană.
3	Juc Victor	TVR Moldova: <i>Emisiunea:</i> Punctul pe Azi. https://tvr Moldova.md/emisiune/punctul-pe-azi	Atitudinea actorilor internaționali față de escaladarea conflictului din Orientul Mijlociu
4	Juc Victor	Radio Chișinău. <i>Emisiunea:</i> Dosar transnistrian (a început la ora 15:39) https://radiochisinau.md/victor-juc-rusia-a-tratat-mereu-r-moldova-ca-un-segment-al-intereselor-sale-geopolitice-printre-interesele-noastre-nationale-national-ar-trebuie-sa-fie-si-integrarea-euroatlantica---187332.html	Proiectul strategiei securității naționale a Republicii Moldova
5	Tofan Eugenia	Rețele de socializare USM	Generic: Cercetare și inovare

12. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate în anul 2023 de membrii echipei proiectului (opțional)

Susținerea tezei de doctor habilitat în drept cu tema: *Asigurarea drepturilor omului în cadrul etapelor prejudiciare: normativul procesual penal național, practici europene și internaționale* de către Ostavciuc Dinu, dr. conf., cercetător șt. coordonator în proiect;

Specialitatea 554.03 – Drept procesual penal;

Consultant științific: CUȘNIR Valeriu, dr. hab., prof. univ.

13. Concluzii

Rezultatele științifice din anul 2023 sunt realizate în contextul tematicilor individuale ale cercetătorilor, în conformitate cu obiectivele proiectului, cu prevederile contractului de finanțare și potrivit planului calendaristic. Rezultatele includ valoroase teze științifice cu caracter teoretico-normativ și aplicativ privind:

- rolul științei juridice în promovarea justiției;
- carențele care afectează actul justiției și necesită soluții de remediere;
- impactul negativ al curenților actului de justiție asupra drepturilor omului și a valorilor statului de drept;
- valorificarea cercetărilor juridice în procesul de aderare la UE;
- provarea reformei administrative;
- sporirea măsurilor anti război hibrid și contra dezinformării;
- prevenirea și sancționarea acțiunilor de pericol pentru statul de drept – separatism, dezinformare și manipulare, ură și discriminare, criminalitate, etc.

Integrarea europeană este ireversibilă și reprezintă prin conținut un proces bidimensional, deschiderea europeană urmând să fie susținută prin reforme democratice interne fezabile.

1) Actul de justiție se înfăptuiește în baza legii, a conștiinței juridice și științei juridice, act exercitat independent și imparțial, or publicațiile din proiect vin cu analize, soluții și recomandări în acest context.

2) Abuzul, corupția favorizează justiția selectivă, afectează exercitarea autorității judecătorești în procesul înfăptuirii actului de justiție.

3) La momentul actual avem o magistratură independentă și puternică, dar o justiție nedreaptă, ca substanță și spirit. S-a întâmplat așa în mare parte și din vina magistraților care, în ultimele decenii, crezând că este vorba doar despre ei, au alterat ideea de justiție. O magistratură puternică nu dă neapărat o justiție puternică, iar ceea ce interesează din perspectiva bunei funcționări a unei societăți este cea din urmă. Atât timp cât magistrații sunt intransigenți, neînduplecați, harnici și proactivi, cu precădere atunci când au de apărut drepturile și dreptatea lor proprie, devenind oboșiți și relativi atunci când au de-a face cu drepturile celorlalți, nu putem vorbi de o justiție performantă, ci de apărarea unei clase privilegiate care primește de la societate mai mult decât oferă la schimb. Ceea ce înseamnă că, totuși, n-am câștigat prea mult în acest timp. Poate că în anii care vin după finalizarea procedurii *pre-veting/veting* procurorii și, mai cu seamă, judecătorii moldoveni își vor recăpăta pasiunea pentru justiție, astfel încât, la finalul zilei, magistratura (procurori și judecători) să poată fi împăcată că dă societății mai mult decât primește.

4) Totodată, în această ordine, remarcăm că sistemul judiciar din Republica Moldova rămâne a fi un sistem complex și, în general, are deficiențe care sunt criticate de multe organizații internaționale și naționale pentru drepturile omului, precum și de cetățenii moldoveni. În primul rând, sistemul judiciar din Republica Moldova este cunoscut pentru întâzieri și birocrație excesivă. Or, de multe ori, procesele durează ani de zile, iar cazurile pot fi amânate în mod repetat fără careva motive clare. De asemenea, se întâmplă rareori ca judecătoria și procurorii să fie supuși presiunilor politice sau să fie corupți. În plus, accesul la justiție poate fi limitat pentru persoanele cu resurse financiare limitate sau pentru cei care locuiesc în zone rurale sau mai îndepărtate de sediile instanțelor de judecată. În special al Curților de apel. De asemenea există probleme cu respectarea drepturilor omului și a statului

de drept, inclusiv presiuni și intimidări asupra activiștilor civici care încercă să atragă atenția asupra problemelor din sistemul judiciar. În ciuda acestor deficiențe, există și aspecte pozitive ale sistemului judecătoresc din Moldova, cum ar fi activitatea ANI și CNA cu procuratura anticorupție, care se pare începe să obțină câteva succese în lupta împotriva corupției și infracțiunii conexe de îmbogățire ilicită. De asemenea, s-au făcut progrese în ceea ce privește îmbunătățirea transparenței și a eficienței sistemului judiciar prin adoptarea unor reforme legislative, dar și prin implementarea unor tehnologii mai moderne și accesibile justițiabililor.

5) Subsecvent problemelor ce persistă în interiorul autorității judecătorești în rezultatul acordării țării noastre a statutului de candidat la Uniunea Europeană în viitorul apropiat este necesară realizarea unor reforme în sistemul de monitorizare a sărăciei, ajustarea acestuia la cerințele Uniunii Europene. Republica Moldova urmează să includă în sistemul național elemente ale incluziunii sociale, să elaboreze mecanisme și instrumente de măsurare a fenomenului excluziunii sociale, să asigure o funcționare eficientă a acestui sistem. Aceste măsuri sunt necesare pentru a facilita procesul de identificare a politicilor publice necesare pentru a alina nivelul de trai al cetățenilor Republicii Moldova cu nivelul din Uniunea Europeană.

6) Iar, ca consecință, una din politicile publice este încurajarea practicii avocaților la acordarea asistenței juridice pro bono (asistența juridică gratuită) pe scară largă. Totodată, obținerea ajutorului trebuie să se facă în urma unei proceduri simple, ce reflectă esența caracterului liberal al profesiei, și care să nu pună obstacole birocratice în ceea ce privește accesul la acest serviciu.

7) Neținând la faptul că în Planul de acțiuni pentru implementarea noii Strategii în domeniul justiției - Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 legislatorul moldovean nu a prevăzut o atare acțiune precum promovarea implementării reale și efective a instituției acordării asistenței juridice gratuite (pro bono), limitându-se doar la extinderea specializării avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat pe categorii de grupuri vulnerabile (victimele violenței în familie, victimele traficului de ființe umane, victimele torturii și tratamentului inuman, minori etc). În această ordine, menționăm că, pornind de la faptul că dreptul este arta binelui și a echității – *jus est ars boni et aequi*, reglementarea responsabilității profesionale a fiecărui avocat de a furniza servicii juridice pro bono pentru grupurile defavorizate va susține și încuraja această practică, respectând, astfel, dreptul fiecărei persoane la un proces echitabil și accesul liber la justiție conceput ca drept al oricărei persoane de a se putea adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime. O astfel de reglementare ar veni, de asemenea, în sprijinul menținerii și întăririi eficacității apărării drepturilor omului și libertăților fundamentale prevăzute de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, prin articolul 6 - dreptul la un proces echitabil și accesul liber la justiție, dar și implicit, la ridicarea calității, adică desăvârșirea actului de justiție.

Recomandări, propuneri

Precizam că recomandările, propunerile și textele de lege-ferenda desprinse de cercetători sunt expuse argumentat în cadrul publicațiilor științifice.

Selectiv și suplimentar vom mai consemna unele recomandări și propuneri, după cum urmează:

1. Este indispensabil de a consolida substanțial capacitățile de funcționalitate a instituțiilor puterii de stat prin reziliență, asistență externă și implementarea exigențelor

provenite din statutul de țară-candidat a Uniunii Europene, profesionalism și meritocrație, fortificare a culturii organizaționale și modernizare, respectării constituționale a separării și colaborării puterilor în stat.

2. Dezvoltarea sustenabilă a dreptului penal național prin prisma elementelor dreptului penal european în materia drepturilor omului, fapt care va doza securitatea juridică și va contribui în mod esențial la eficientizarea calității actului de justiție în materie penală din Republica Moldova;

3. Crearea unor module de instruire în cadrul Institutului Național de Justiție pentru responsabilizarea judecătorilor privind prioritatea standardelor CtEDO în materia drepturilor omului la examinarea cauzelor penale.

4. Profesia avocaților din Republica Moldova, prin structurile sale de organizare și decizie (a Uniunii Avocaților și la nivel de Barouri) să reglementeze activitatea juridică pro bono în sensul încurajării acestora pe scară largă în toate categoriile de proceduri.

Conducătorul de proiect

Data: 28 decembrie

LȘ

CUȘNIR Valeriu doctor habilitat în drept,
profesor universitar

REZUMATUL**activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2023****Proiectul „Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană” din cadrul Programului de Stat (2020-2023) Cifra proiectului 20.80009.1606.05**

Rezultatele științifice din cadrul proiectului din anul de referință 2023 sunt realizate în contextul cercetării tematicilor individuale, determinând formularea unor valoroase teze științifice cu caracter teoretico-normativ și aplicativ privind: - factorii de care depinde calitatea justiției în Republica Moldova; - carențele care afectează actul justiției și necesită soluții de remediere; - impactul negativ al carențelor actului de justiție asupra drepturilor omului și a valorilor statului de drept; - nivelul de conștiință și cultură juridică și de respectare a drepturilor omului în cadrul autorității judecătorești, care actualmente necesită o consolidare substanțială; - imunitățile juridice și răspunderea procurorilor și judecătorilor ca factori de asigurare a calității actului justiției etc.

Cercetările științifice din cadrul proiectului reliefează că desăvârșirea actului de justiție – este una din condițiile cardinale de dezvoltare a țării și de ameliorare a tensiunilor sociale. Aceasta este o problemă cheie, a cărei soluție depinde de progresul în alte domenii, în primul rând în economie. Fără un sistem judiciar eficient, rezultatele schimbărilor din alte domenii ale statului și ale vieții publice pot fi ne semnificative. Doar un sistem de justiție care funcționează eficient poate oferi părții active a populației, implicit a investitorilor străini încredere că investițiile lor în economia națională sunt justificate și sigure.

Însă, îmbunătățirea calității justiției, fără a îmbunătăți calitatea legislației care reglementează activitatea instanțelor judecătorești, a organului procuraturii, subsecvent a Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor este imposibilă.

Cercetările științifice din cadrul proiectului mai evidențiază faptul că în ultimul deceniu justiția în Republica Moldova a fost grav afectată de corupție. Actualmente, însă, după demararea procedurii de evaluare externă - preveting și veting, situația la acest capitol relativ s-a îmbunătățit. Or, în societate nu se mai reclamă atât de des fenomenul corupției în sistemul judecătoresc.

Cele mai importante activități și rezultate științifice realizate în contextul cercetării tematicii proiectului din Programul de Stat care au fost obținute în anul de referință 2023 includ publicarea a **180** lucrări științifice, științifico-metodice și didactice în culegeri de studii științifice de specialitate, reviste științifice de profil din țară și din străinătate, în culegeri de materiale prezentate în cadrul unor conferințe științifice naționale și internaționale, inclusiv 3 monografii, 3 manuale și 10 lucrări științifico-metodice și didactice.

La capitolul diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de prezentări la foruri științifice (comunicări, postere) – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor evidențiem că în total au fost înregistrate circa 87 de prezentări sub formă de rapoarte, comunicări și intervenții la diferite manifestări științifice din țară și de peste hotare.

În perspectivă, se preconizează continuarea de către membrii proiectului, fie și la nivel individual, or în cadrul altor proiecte sau subproiecte de finanțare instituțională or în cadrul programelor de stat a cercetării problematice calității actului de justiție în Republica Moldova și respectării drepturilor persoanei deja în contextul statutului ei de țară candidat la Uniunea Europeană.

Publicarea studiilor tematice juridice în diverse forme urmărind promovarea unor soluții științifice argumentate de natură să contribuie la reformarea sistemului de drept, la general, și judiciar, în particular, și sporirea calității actului de justiție în Republica Moldova, publicații care vor justifica temeinic realizarea deplină a proiectului de cercetare.

LISTA
lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate pentru perioada 2023 în cadrul proiectului din Programul de Stat

20.80009.1606.05 - „Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană”

1. Monografiile (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografiile internaționale

- 1) OSOIANU, Tudor; OSTAVCIUC, Dinu. *Controlul judiciar al urmăririi penale. Monografie.* Ed.rev. și adăug. București. 2023. 249 p. ISBN 978-606-26-1706-6. Disponibilă: https://www.ujmag.ro/controlul-judiciar-al-urmaririi-penale-monografie/?ref=pagina_https://www.ujmag.ro/autori/tudor-osoianu

1.2. monografiile naționale

- 1) COSTACHI, Gh. *Fundamentul științific al statului de drept.* Monografie în 3 volume. Chișinău: Print-Caro SRL, 2023. 3580 p. ISBN 978-9975-175-65-4
- 2) CUȘNIR, V., CARA, E. Fenomenul separatismului pe plan internațional și național: tratament și reacție socială, autori Cușnir Valeriu, Cara Eugen, ICJPS al USM, 2023.

Total: 3

2. Capitole în monografiile naționale/internaționale

- 1) SPRINCEAN Serghei. *Corelații ale problematicii siguranței persoanei și securității umane cu domeniul drepturilor omului.* În: *Studii și cercetări juridice* / Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice; colegiul de redacție: Valeriu Cușnir (coordonator științific) [et al.]. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). Partea a 6-a. Subcap. 7.1. 2023, p. 157-170. (170 p.) (1,1 c.a.). ISBN 978-9975-3430-4-6.

3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale

- 1) POSTICA, Alexandru; PAPUASHVILI Simon, SLOBODEANIUK Marya, Raportul Conferinței: *Situația drepturilor omului și impunitatea în teritoriile ocupate temporar din Moldova, Ucraina și Georgia.* Disponibil: <https://promolex.md/wp-content/uploads/2023/11/Raportul-Conferin%C8%9Bei-Situa%C8%9Bia-drepturilor-omului-%C8%99i-impunitatea-%C3%AEn-teritoriile-ocupate-temporar-din-Moldova-Ucraina-%C8%99i-Georgia.pdf>
- 2) STRĂUȚIU, E., ROPER, S.D., CROWTHER, W.E., ZABARAH-CHULAK, D., JUC, V., HAMILTON, R.E. *The Armed Conflict of the Dniester: Three Decades Later*, 2023, Vol. 3, New York, Berlin, Bruxelles, Chennai, Lausanne, Oxford: Peter Lang Inc. 256 p. ISBN 978-163-667-250-2.

- 3) Culegerea *Actul de justiție și respectarea drepturilor persoanei în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană: abordări interdisciplinare*. Materialele Conferinței științifico-practice cu participare internațională, 23 iunie 2023 / colegiul de redacție: Valeriu Cușnir (redactor responsabil și coordonator) [et al]. – Chișinău : Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM, 2023. – 000 p. Antetit.: Min. Educației, Culturii și Cercet., Inst. de Cercet. Juridice, Politice și Sociologice, – Tit. paral.: lb. rom., engl. – Rez.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. și în subsol. – În red. aut. – 1000 ex. ISBN 978-9975-3201-4-6. 343+342.7(478)(082) J 95.
- 4) Culegerea *Studii și cercetări juridice*: Culegere de lucrări științifice de specialitate/ Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM; colegiul de redacție: Valeriu Cușnir [et al.]; redactori științifici: Valeriu Cușnir, Frunza Iurie. – Chișinău : Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2023 – . – ISBN 978-9975-3201-1-5. Partea 7-8 – 2023. – 200 p.: tab. – Texte : lb. rom., rusă. – Cuprins paral.: lb. rom., engl. – Rez.: lb. rom., engl., rusă. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. și în subsol. – 100 ex. – ISBN 978-9975-3201-2-2. 34(082)=135.1=161.1. S 93

Total: 4

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

- 1) Diacon, Maria; Hačatrjana, Liena; JUC, Victor; Lisnic, Victoria; Rocca, Antonella. *National Level Support Programs for Youth in Relation to Effective School-to-Work Transition: Examples of Italy, Moldova, and Latvia*. Societies 2023, 13(9), 208; DOI: 10.3390/soc13090208. https://www.mdpi.com/2075-4698/13/9/208?utm_campaign=releaseissue_societiesutm_medium=emailutm_source=releaseissueutm_term=doilink14
Impact factor – 2,1 Citescor – 2,3.

1.2 în alte reviste din străinătate recunoscute

- 1) АРСЕНИ, Игорь. *Правовая природа и сущность корпоративного конфликта в Республике Молдова: научно-правовой аспект*. В: Научно-практический журнал «Европейські Перспективи», Київ, 2023, №1. с.142-154. ISSN 2519-8335.
- 2) CERNOMOREȚ, S.; NASTAS, A. *Măsurile educative în contextul executării pedepsei închisorii -cadrul legal al Republicii Moldova*. În : Revista Universul Juridic Nr. 1 ianuarie 2023 România. ISSN 2393-3445
- 3) Armeanic, A.; NASTAS, A. *Practica judiciară a curții europene de justiție în cadrul aplicării taxei pe valoarea adăugată*. În : Revista Universul Juridic Nr. 2 februarie 2023 România. ISSN 2393-3445
- 4) Cepraga, L.; NASTAS, A.; COJOCARU, V. *Puncte de vedere referitoare la cercetarea și scrierea juridică*. În : Revista Universul Juridic Nr. 4 aprilie 2023 România. ISSN 2393-3445.

- 5) CUȘNIR, V.; NASTAS A., *Abordarea interdisciplinară a tehnicilor speciale – investigații sub acoperire – suport privind consolidarea cadrului metodologic și aplicativ*. În : Revista Universul Juridic Nr. 5 mai 2023 România. ISSN 2393-3445
- 6) Botnari, I.; NASTAS, A. The profile of organised criminal groups in the Republic of Moldova. In the Journal Across Vol 7 No 5 (2023): Cross-border Laws and Regulations, pp. 16-28, ISSN 2602-1463. <http://www.across-journal.com/index.php/across/article/view/170/162>
- 7) COJOCARU, R.; NASTAS, A.. *Material object as a qualification subject to the criminal crime in the criminal law of the Republic of Moldova*. In the Journal Across Vol 7 No 5 (2023): Cross-border Laws and Regulations, pp. 29-42, ISSN 2602-1463 <http://www.across-journal.com/index.php/across/article/view/171/163>
- 8) CUȘNIR, V.; NASTAS, A. *Interdisciplinary Approach to Special Techniques - Undercover Investigations*. In the Journal Across Vol 7 No 5 (2023): Cross-border Laws and Regulations, pp. 56-72, ISSN 2602-1463. <http://www.across-journal.com/index.php/across/article/view/173/165>
- 9) Dorul O., NASTAS A. *War Crimes committed in non-international armed conflicts*. In the Journal Across Vol 7 No 5 (2023): Cross-border Laws and Regulations, pp. 73-83, ISSN 2602-1463. <http://www.across-journal.com/index.php/across/article/view/174/166>
- 10) NASTAS, A.; CERNOMOREȚ, S.; Faigher A. *Reflections on Informatic Crime in the Republic of Moldova*. In the Journal Across Vol 7 No 5 (2023): Cross-border Laws and Regulations, pp. 84-93, ISSN 2602-1463. <http://www.across-journal.com/index.php/across/article/view/175/167>.
- 11) Dorul O.; NASTAS, A. *Conflictele armate în sensul articolului 8 al Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale* În : Revista Universul Juridic Nr. 8 august 2023 România. ISSN 2393-3445 // <https://www.universuljuridic.ro/articole/>
- 12) RUSU, Vitalie. *Tactical particularities of the verification of statements at the crime scene*. In: Romanian Journal of Forensic Science, nr.3, September 2023, 135 ISSUES, Vol. XXIV, pp.214-221. ISSN 2069-2617. (0,72 c.a.).
- 13) TAȘCĂ, Mihai. „Procesul prizonierilor de război români și germani de la Chișinău, din 6-12 decembrie 1947”, 1,25 c/a, În: culegerea „Experimentul Pitești. Reeducarea prin Tortură”, Editura Fundației Culturale „Memoria”, București, 2023. ISSN 1846-4746

Total: 14

în reviste din străinătate recunoscute, inclusiv 1 în reviste din bazele de date SCOPUS

2. În reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

Categoria B:

- 1) АРСЕНИ, Игорь. *Features of the legal regulation of the distribution agreement in foreign countries*. În: Revistă științifico-practică «Vector European», №1, 2023, p.58-62. ISSN 2345-1106 E-ISSN 2587-358X
- 2) BURIAN, Alexandru; Lisenco Vladlena. *Reglementarea statutului juridic si functionarea organizatiilor neguvernamentale din tarile străine*. În: “Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”. 2022, nr. 2 (Vol.17), pag. 9-21. Categoria B. ISSN 1857-1999; E-ISSN 2345-1963. [Online:] <https://www.rmdiri.md/assets/archive/2022-2.pdf> (Accesat 04.12.2023).

- 3) BURIAN Alexandru. *Unele considerente privind metodele și procedeele de negocieri internaționale*. În: "Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale". 2022, nr. 1 (Vol.17), pag. 30-41. Categoria B ISSN 1857-1999; E-ISSN 2345-1963. [Online:]: <https://www.rmdiri.md/assets/archive/2022-1.pdf> (Accesat 04.12.2023).
- 4) CHIRTOACĂ, Natalia. *The legal order of the European Union and consequences in the implementation of the european norms in the national law of the member states*. În: Revista ECOFORUM, Vol 11, No 1 (2022), p. 801-804, ISSN: 2344-2174, <http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/1362/801>
- 5) GUȘTIUC, Ludmila. *Analiza concepțiilor doctrinare privind sistemul bancar*. În: Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Științe Juridice. Nr. 17. Chișinău, 2023. pp. 257-266. ISSN 1857-0976. Revista de categoria „B”. <https://academy.police.md/wp-content/uploads/2023/09/Anale-Stiintifice-2023-nr-17-1.pdf>
- 6) GUȘTIUC, Ludmila. Belecciu, Ștefan. *O incursiune în evoluția și dezvoltarea Băncii Naționale a Moldovei*. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, Științe Juridice. Nr. 17. Chișinău, 2023. pp. 163-173. ISSN 1857-0976. Revista de categoria „B”. <https://academy.police.md/wp-content/uploads/2023/09/Anale-Stiintifice-2023-nr-17-1.pdf>
- 7) FRUNZĂ, Iurie. *Andrei Smochină – Om și profesor: personalitate notorie a învățământului juridic superior*. În: Studii Juridice Universitare, nr. 1/2022, pag.185-188. Categoria B. ISSN 1857-4122. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/185-188_19.pdf
- 8) SMOCHINĂ, Andrei; Trocin Eugeniu. Aspecte privind evoluția și consacrarea dreptului de acces liber la justiție. În: Revista Națională de Drept. Nr. 1 (247), anul 23 (2022), p.112-124. ISSN1811-0770, E-ISSN 2687-0787-411X
- 9) SMOCHINĂ, Andrei; Ion Cebanu. *Theme duties of the electoral bodies in the Republic of Moldova. Current problems*. În: Revista Studii Juridice Universitare, ULIM, Nr.2, Anul XV/2022, p.43-54. ISSN 1857-4122.
- 10) RUSU, Vitalie; Ciobanu, Florin-Cătălin. *Limitele constrângerii la efectuarea examinării corporale în procesul penal*. În: Buletinul Științific al Universității de Stat „B. P. Hașdeu” din Cahul, Ser. Științe sociale, Ediție semestrială, Vol.XVII, nr.1/2023, pp.78-93. ISSN 2345-1858. ORCID ID: 0000 0001 8596 4113. (0,7 c.a. din 1,4 c.a.).
- 11) GUȘTIUC, Andrei. *Gestiunea riscurilor juridice bancare în legislația și practica din Franța* (Banking legal risk management in French law and practice). În: Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Științe Juridice. Nr.17. Chișinău, 2023. pp.183-194. ISSN: 1857-0976. Revista de categoria „B”. <https://academy.police.md/wp-content/uploads/2023/09/Anale-Stiintifice-2023-nr-17-1.pdf>
- 12) АРСЕНИ, Игорь, СОЧА, Александр. *Optimization of the institute of judicial costs in civil proceedings*. B: Revistă științifico-practică «Vector European», №1, 2023, p.62-67. ISSN 2345-1106 E-ISSN 2587-358X
- 13) ARSENI, Igor. *Content and manifestation of the principle of competition in the civil procedure of the Republic of Moldova and foreign countries*. În: Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale Nr. 1 (Vol.18), 2023, p.60-69. ISSN 1857-1999
- 14) АРСЕНИ, Игорь, СОЧА, Александр. *Civil court decisions in the Republic of Moldova: essence, distinctive features and separate types*. În: revistă științifică internațională "Supremația dreptului", Nr.2, 2022, p.35-44. ISSN 1811-0770 E-ISSN 2587-411X.

- 15) SPRINCEAN, Serghei; CATAN, Anastasia; ȚONCU, Sanda. Perspective teoretice asupra promovării securității umane prin mecanisme ale statului de drept. In: *Vector European*. 2022, nr. 2, pp. 30-35. ISSN 2345-1106. 10.52507/2345-1106.2022-2.07 Tipul B.
- 16) SPRINCEAN, Serghei; PÎRȚAC, Grigore; SYCHEV, Andrey. *Human security and ethics in support for sustainable development*. In: *Vector European*. 2022, nr. 1, pp. 38-42. (0,6 c.a.). DOI: <https://doi.org/10.52507/2345-1106.2022-1.08> ISSN 2345-1106. Tipul B.

Categoria C:

- 17) COJOCARU, Radion. *Despre infracțiunea săvârșită cu intenție depășită – studiu cazistic*. În: *Legea și Viața*, Ianuarie - martie 2023, p. 66-74. ISSN 2587-4365, E-ISSN 2587-4373.
- 18) COJOCARU, R. *Unele particularități ale infracțiunilor săvârșite cu intenție*, În: *Legea și Viața*, Aprilie - iunie 2023, p. 24-33. ISSN 2587-4365, E-ISSN 2587-4373.

Total: 18

În alte reviste naționale:

- 1) SPRINCEAN, Serghei. *Perspective de ajustare a principiilor securității umane în condițiile unui nou context geopolitic*. In: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*, Ed. Volumul X, 7 iunie 2023, Cahul. Cahul: Tipografia „CentroGrafic” SRL, 2023, Vol.10, Partea I, pp. 40-44. ISSN 2587-3571.

Total: 19 articole în reviste naționale

Total articole în reviste internaționale și naționale: - 33

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. Culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

5.2. Culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

Articole publicate în: Studii și Cercetări Juridice: Culegere de lucrări științifice de specialitate / Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice; colegiul de redacție: Valeriu Cușnir (coordonator științific) [et al.]. – Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2023 (ÎS FEP „Tipografi a Centrală”) – ISBN 978-9975-3201-1-5. Partea 7. – 2023. – 214 p. – Texte: lb. rom., rusă. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul cap. ISBN 978-9975-3201-8-4. 34(082)=135.1=161.1?? S 93-0.

- 1) SMOCHINĂ Andrei, SMOCHINĂ Carolina. *Doctrina juridică națională: istorie și contemporaneitate*
- 2) COSTACHI Gheorghe. *Esența și specificul actului jurisdicțional*
- 3) POSTICĂ Alexandru. *Libertatea de exprimare în contextul fenomenelor sociale contradictorii (război hibrid, manipulare, dezinformare, instigare la ură ș.a.)*
- 4) GUȘTIUC Andrei, GUȘTIUC Ludmila. *Alinierea Republicii Moldova la standardele Uniunii Europene prin fortificarea mecanismului de apărare a drepturilor economice ale persoanelor și consolidarea instituțiilor anticorupție*

- 5) ODAINIC Mariana, CHIPER Natalia. Codul administrativ: probleme/întrebări și soluții/răspunsuri
- 6) IACUB Irina. Reglementarea și semnificația dreptului la un proces echitabil: repere pentru o justiție de calitate
- 7) COJOCARU Radion, CUȘNIR Valeriu. Impactul jurisprudenței CtEDO asupra evoluției legislației penale naționale
- 8) CUȘNIR Valeriu, COJOCARI Ion. Sancțiuni prevăzute pentru infracțiunile conexe actelor de corupție
- 9) OSOIANU Tudor, OSTAVCIUC Dinu. Libera apreciere a probelor în procesul penal
- 10) FRUNZĂ Iurie. Принцип свободы договора и его ограничения в свете модернизированного Гражданского кодекса РМ: научно-практический комментарий
- 11) SOSNA Alexandru, SOSNA Boris. Совершенствование развития конституционных норм социальной защиты в направлении европейской интеграции
- 12) ARSENI Igor. Электронное правосудие как способ оптимизации гражданского судопроизводства
- 13) SPRINCEAN Serghei. Dezvoltarea umană și siguranța persoanei în contextul preocupărilor pentru securitatea umană
- 14) BENCHECI Marcel. Riscurile, amenințările și vulnerabilitățile de securitate națională ca impediment pentru integrarea europeană a Republicii Moldova.

Total: 14 articole

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

- 1) ARSENI, Igor. *Features of optimization of simplified proceedings in the civil procedure of European countries*. În: SILK ROAD 2ND INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE SEPTEMBER 26-27, 2023 IGDİR UNIVERSITY, IGDİR, TÜRKIYE, p.1706-1711. ISBN - 978-625-367-345-1
- 2) ARSENI, Igor, ZAHARIA, Sergey. *Institute of mediation in the system of optimization of civil proceedings of the Republic of Moldova*. În: INTERNATIONAL AEGEAN CONFERENCES ON SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES-VIII September 23-25, 2023 / Izmir, Türkiye. p.413-424. ISBN: 978-625-367-307-9
- 3) ARSENI, Igor, SOSNA, Alexandr. *Legal regulation of reproductive health and assisted reproductive technologies in the Republic of Moldova*. În: INTERNATIONAL BOĞAZIÇI SCIENTIFIC STUDIES CONGRESS. 19-20 september 2023 İSTANBUL/TURKEY.2023. p. 383-388. ISBN: 978-625-367-319-2.
- 4) АРСЕНИ, Игорь. *Дистрибуторский и дилерский договора в международной и зарубежной практике: проблемы квалификации и идентификации*. În: International Euroasia Congress on Scientific Researches and Recent Trends 10. February 16-17, 2023 «Baci Avrasiya University», Azerbaijan. 2023. p.1-, ISBN 978-625-6404-89-2.
- 5) BURIAN, Alexander; Cazacu, Doina. Gender discrimination in humanitarian context. In: *International Relations 2022: Current Issues of World Economy and Politics*. Conference Proceedings 23rd International Scientific Conference 1 st – 2 nd December 2022. Editors:

Ing. Ján Dančo, Ing. Zuzana Duda, Ing. Jakub Pernický, Ing. Sofia Orlovska, Ing. Juraj Sýlora, Mgr. Eva Vlková. Publisher: Ekonóm, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava 5, 2022. Pages: 670. pp. 103-111. ISBN 978-80-225-5034-5 ISSN 2585-9412. [Online:] https://fmv.euba.sk/www_write/files/veda-vyskum/zborniky-z-konferencii/zbornik_smolenice_2022.pdf (Accesat 04.12.2023).

- 6) NASTAS, A.; CERNOMOREȚ, S., *Particularities of the educational process in penitentiary institutions (experience and legislation of the Republic of Moldova)*, În: 15th annual International Conference of Education, Research and Innovation, 7-9 November, 2022. Seville, Spain, ISBN: 978-84-09-45476-1, ISSN: 2340-1095, pp. 7068-7075
- 7) CERNOMOREȚ, S.; NASTAS A. *Release of Criminal Liability for the Illegal Traffic of Drugs, Ethnobotanics or their Analogs (Legislation and Experience of the Republic of Moldova)* In the: 14th International Conference "Exploration, Education And Progress, In the Third Millennium", 12-13th May 2022, România, ISSN 2601-9779 https://fdsa.ugal.ro/images/2022/Conferinte/Book_of_Abstracts_EEP_Conference_2022_compressed.pdf
- 8) NASTAS, A.; Dorul O., *Integrating distance learning courses developed by the european program for human rights education for legal professionals in study programs of higher education institutions* În: 17th International Technology, Education and Development Conference, 6-8 March, 2023, Valencia, Spain, Pages: 4375-4379, ISBN: 978-84-09-49026-4, ISSN: 2340-1079 <https://library.iated.org/view/NASTAS2023INT>
- 9) NASTAS, A. *Ethical Issues and Legal Assessment of False Statements -Conceptual Evolution from "De Mendacio" to "Neurolaw"* In the: 15th International Conference Exploration, Education and Progress in the Third Millennium. The Moral, Religious and Legal Values – The Necessary Liaison of the Rule of Law, 12-13th May 2023 Galați, România https://eepconference.ugal.ro/images/Update_Dana/Program_EEP_13.pdf
- 10) Dorul O.; NASTAS A., *Curriculum design for distance and remote learning in legal studies* In the: 15th International Conference on Education and New Learning Technologies Palma, Spain. 3-5 July, 2023, pages. 7200-7204, ISBN: 978-84-09-52151-7 <https://library.iated.org/publications/EDULEARN23>
- 11) COSTACHI, Gh., LAZĂR, M. *Cetățeanul ca subiect al procesului decizional local din Republica Moldova*. În: „Devianță și criminalitate: evoluție, tendințe și perspective”, conferință națională cu participare internațională, din 10-11 noiembrie 2022, Universitatea „George Bacovia” din Bacău, România. Bacău: Universul Juridic, 2023, pp. 382-390 (0,8 c.a.) ISSN 2559 – 4915.
- 12) CUȘNIR, Valeriu, CARA Evgheni. *Separatismul: accepțiuni generale, incriminare, măsuri de prevenire și combatere*. În: Materialele Conferinței Internaționale „Interdisciplinarity and cooperation in cross border research. perspectives on cross border security” ICCR 2023. 7-8 decembrie 2023. Forum Interinstituțional privind Cooperarea Transfrontalieră Durabilă în context academic internațional. România - Republica Moldova – Ucraina.
- 13) CUȘNIR, Valeriu, GLAVAN Boris. *Infraacțiunea controlată: abordări teoretico-normative comparative*. În: Materialele Conferinței Internaționale „Interdisciplinarity and cooperation in cross border research. perspectives on cross border security” ICCR 2023. 7-8 decembrie 2023. Forum Interinstituțional privind Cooperarea Transfrontalieră Durabilă în context academic internațional. România - Republica Moldova – Ucraina.
- 14) GUȘTIUC, Andrei. GUȘTIUC, Ludmila. *Transposition of the provisions of the Tromso Convention – immediate imperative for the Republic of Moldova* (traducere din l. engleză: „Transpunerea prevederilor Convenției de la Tromso – imperativ imediat pentru Republica

Moldova”). În materialele Conferinței științifice internaționale – „Transformarea legislației în condițiile legii marțiale și a perioadei postbelice: stare actuală și perspective” din 17 martie 2023. Yaroslav Mudryi National Law University from Kharkiv. Harkov, 2023. 223p. pp.15-24. ISBN 978-617-8198-04-9.

- 15) GUȘTIUC, Andrei. GUȘTIUC, Ludmila. *Fortificarea mecanismelor de apărare a drepturilor economice ale persoanelor prin consolidarea instituțiilor anticorupție din Republica Moldova*. În materialele Conferinței științifice cu participare internațională „Convergențe în Dreptul Public Internațional privind activitățile specifice din sectoarele: apărare, afaceri interne, afaceri externe și structuri de inteligență în strategiile viitorului”, organizate la 30 martie 2023, Facultatea Drept și Științe Sociale, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, România. pp.52-70. ISSN: 2587-4365.
- 16) CHIPER, Natalia. *Recursul administrativ ca principala garanție complementară de contestare a legalității actelor administrative*. În: Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere. Materialele conferinței internaționale. Iași, Romania, 28 octombrie 2023. – 420 p. (99-106 p.) https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-99-106.pdf
- 17) COJOCARU, R. *Infrațiunea de separatism în legislația penală a Republicii Moldova – premisele incriminării și caracterizarea elementelor constitutive*. În: Materialele conferinței științifice internaționale: Provocări și strategii în ordinea și siguranța publică, Volumul – I, Editura Universală, București, 2023, p. 79-89.
- 18) Diacon, Maria; Lisnic, Victoria; JUC, Victor. *Existence, Efficiency and Functioning Platforms and Programs on Employment of Young People in the Field of Work in the Republic of Moldova*. În: “Best practice interventions in Formal and Non-formal Education of Youth NEETs in Rural Areas Across Europe”. P. 29-38. 0,55 c.a. ISBN: 978-989-781-757-1. REPORT-WG2-Best-practice-interventions-in-Formal-and-Non-formal-Education-of-Youth-NEETs-in-Rural-Areas-Across-Europe.pdf
- 19) Lisnic, Victoria; Diacon, Maria; JUC, Victor. *The Digitization Process of the Poorest State on the Periphery of the European Union: Efforts and Trends*. Proceedings IFKAD: Managing Knowledge for Sustainability. Distribution IFKAD 2023 – Matera, Italy 7-9 June 2023. P 1142-1153. https://drive.google.com/file/d/1qzPPfiqs6GD5_J5dHkZ_7fec_k2trdkh/view?ts=655b4a1e

Total: 19

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

- 1) АРСЕНИ, Игорь. *Принципы доказывания как способ оптимизации института доказывания в гражданском процессе*. În: "Наука. Образование. Культура": 32-ая годовщина Комратского государственного университета: Сборник статей. Международная научно-практическая конференция Комрат, 2023. p. 694-700. ISBN 978-9975-83-254-0.
- 2) АРСЕНИ, Игорь. *Общая характеристика субъектов корпоративных отношении*. În: "Наука. Образование. Культура": 32-ая годовщина Комратского государственного университета: Сборник статей. Международная научно-практическая конференция. Комрат, 2023. p.690-694. ISBN 978-9975-83-254-0
- 3) АРСЕНИ, Игорь. *Проблемы правового регулирования трансплантации*

органов и тканей человека в международном и национальном праве. În: “Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”, conferință științifică internațională (5 ; 2022 ; Chișinău). Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare = Health, Medicine and Bioethics in Contemporary Society: Inter- and Pluridisciplinary Studies : Materialele Conferinței Științifice Internaționale, Ediția a 5-a, 7-8 octombrie 2022 / redactor responsabil și coordonator: Vitalie Ojovanu. – Chișinău : Print-Caro, 2022. p.207-213. ISBN 978-9975-165-12-9.

- 4) АРСЕНИ, Игорьъ. *Правовое регулирование процедуры трансплантации органов и тканей человека в европейских странах.* În: “Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare”, conferință științifică internațională (5 ; 2022 ; Chișinău). Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare = Health, Medicine and Bioethics in Contemporary Society: Inter- and Pluridisciplinary Studies : Materialele Conferinței Științifice Internaționale, Ediția a 5-a, 7-8 octombrie 2022 / redactor responsabil și coordonator: Vitalie Ojovanu. – Chișinău : Print-Caro, 2022. p.233-240. ISBN 978-9975-165-12-9.
- 5) COJOCARU, Radion. *Principiul legalității penale – elemente de conținut și tendințe evolutive.* În Materiale conferinței științifice internaționale: Omul, criminologie, știința. Chișinău: Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, 2023. p. 328-336.
- 6) CUȘNIR, Valeriu. *Prevenirea infracțiunilor în politica penală a Republicii Moldova.* În: Materialele conferinței științifice internaționale: Infracțiunea – răspunderea penală – pedeapsa. Ediția a III-ea, 7-8 decembrie 2023, Universitatea de Stat din Moldova. p. 315-324.
- 7) CUȘNIR, Valeriu. *Reunificarea: premisele în context istoric și actual.* În: Materialele Simpozionului științific internațional: Reactivarea Mitropoliei Basarabiei la 30 ani: premise, evoluție, adevăr. Chișinău, 23 martie 2023.
- 8) SPRINCEAN, Serghei. *Siguranța persoanei în contextul sistemului de asigurare a securității umane.* In: Parteneriatul Estic: spre o comunitate a democrației și prosperității, Ed. 16, 31 martie - 1 aprilie 2023, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2023, 1, pp. 98-105. ISBN 978-9975-165-94-5.
- 9) SPRINCEAN, Serghei. *Provocări contemporane la adresa securității umane și siguranței persoanei.* In: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală, 1 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2023, Volum 1, pp. 202-209. ISBN 978-9975-62-530-2.
- 10) SPRINCEAN, Serghei. *Aspecte securitare ale procesului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.* In: Securitatea umană și socială în statul democratic, 27 octombrie 2023, Chișinău. Chișinău: Tipografia "Print-Caro", 2023, pp. 25-32. ISBN 978-9975-175-50-0.
- 11) SPRINCEAN, Serghei. *Importanța respectării intereselor și siguranței persoanei în contextul depășirii clivajelor macrosociale.* In: Educația și cercetarea în învățământul superior: realități și perspective, Ed. 1, 1-2 iulie 2022, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Universitatea de Studii Politice și Economice Europene "Constantin Stere", 2022, 1, pp. 160-165. ISBN 978-9975-3509-1-4.
- 12) SPRINCEAN, Serghei; COZONAC, Renata. *Perspective asupra securității umane și modernizării sociopolitice.* În: Conferința Științifică Internațională “Strategia Securității Uniunii Europene în contextul Metamorfozelor Relațiilor Internaționale” (II), 22 aprilie 2022. Culegere de articole științifice. Acad. de Administrare Publică din Rep.

- Moldova. / comitetul științific: Oleg Balan [et al.]; colegiul redacțional: Ludmila Roșca [et al.]. Vol. 2. Chișinău: Print-Caro, 2022, p. 126-132. (360 p.). (0,6 c.a.). ISBN 978-9975-56-873-9; ISBN 978-9975-56-874-6.
- 13) SOHOȚCHI, Tudorița-Sanda; MITROFANOV, Ghenadie; SPRINCEAN, Serghei. *Insecuritatea, libertatea și democratizarea în contextul crizei globale*. In: Economic and legal aspects of digitalization in the context of globalization. Vol. 1, 4-5 martie 2022, Chișinău. Chișinău: University of European Studies of Moldova, 2022, pp. 201-205. (0,45 c.a.). ISBN 978-9975-3527-3-4.
 - 14) Cojocaru, V.; NASTAS A. *Protecția copiilor în sport* În: Congresul Științific Internațional Sport, Olimpism, Sănătate Ediția a VII-a, din 15-17 septembrie 2022, Chișinău, ISBN 978-9975-68-460-6 (PDF), p. 71-75.
 - 15) RUSU, Vitalie; Jitariuc, Vitalie. *Particularități ale acțiunilor de urmărire penală în cazul infracțiunilor comise de grupele criminale organizate*. Tradiție și inovare în cercetarea științifică: materialele conferinței științifice cu participare internațională, Ediția a XI-a, 07.10.2022. Bălți: [s. n.], 2022 (CEU SUA). Vol. II, pp.46-53. ISBN 978-9975-50-298-6. (0,41 c.a. din 0,82 c.a.). Disponibil:http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/5914/1/Rusu_V_particularitati.pdf.
 - 16) GUȘTIUC, Andrei. GUȘTIUC, Ludmila. *Consolidarea apărării drepturilor economice ale persoanelor prin mecanisme anticorupționale*. În: Culegerea de lucrări științifice – Conferința științifico-practică internațională „Dezvoltare economică și cercetare”, 21-23 iunie 2023. Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova, Chișinău, 2023. pp.363-383. ISBN: 978-9975-81-149-1.
 - 17) CHIRTOACĂ, Leonid. *Răspunderea civilă a judecătorului, condiționată de angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat în rezultatul erorilor judiciare, prin prisma legislației Republicii Moldova*. În: Materialele Conferinței naționale cu participare internațională: Devianță și criminalitate. Evoluție, tendințe, perspective, Editura Universul Juridic, București, 2023, p. 366-372. ISSN 2559 - 4915
 - 18) COJOCARU, R., Jitariuc, V., *Principiul legalității penale – elemente de conținut și tendințe evolutive*. În: Materiale conferinței științifice internaționale: Omul, criminologie, știința. Chișinău: Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, 2023. p. 328-336.
 - 19) CHIPER, Natalia; ODAINIC, Mariana. *Dosarul administrative-drept sau obligație?* În: «Teoria și practica administrației publice», conferință științifico-practice internaționale (26 03.2022 ; Chișinău). Teoria și practica administrației publice : Materialele ale Conferinței științifico-practice internaționale, Ediția a 26-a, 20 mai 2022 / comitetul organizatoric: Oleg Balan [et al.] ; comitetul științific: Oleg Balan [et al.]. – Chișinău : AAP, 2022 (CEP USM). – 584, [13] p. : g., tab. Antetit.: Guvernul Rep. Moldova, Acad. de Administrare Publică. – Texte : lb. rom., engl., rusă. – Rez.: lb. engl., fr. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 50 ex. ISBN 978-9975-3542-3-3. 3(082)=135.1=111=161.1 T 43 (214-218 p.), (0,5 c.a).
 - 20) COJOCARU R., Soroceanu Ig., *Criminalitatea de război – aspecte conceptuale*. În: Materiale conferinței internaționale: Convergențe în dreptul public internațional privind activitățile specifice din sectoarele: apărare, afaceri interne, afaceri externe și structuri de inteligență în strategiile viitorului, Alba-Iulia (30 martie 2023). Publicat în Ediția specială a Revistei științifico-practice, Legea și Viața, 2023, p. 33-39.

Total: 20

6.3. În lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

- 1) COSTACHI, Gh., GHERGHELEGIU, T. *Curtea Constituțională ca instanță a răspunderii constituționale*. În: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală, materiale ale conferinței științifice internaționale din 8-9 decembrie 2022, Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: CEP USM, 2023, pp. 15-21 (0,5 c.a.) ISBN 978-9975-62-530-2.
- 2) COSTACHI, Gh. *Răsuinderea judecătorului ca garanție a apărării drepturilor omului*. În: „Drepturile omului și justiția în Republica Moldova în contextul integrării europene”, materiale ale conferinței științifico-practice cu participare internațională din 10 decembrie 2022, mun. Chișinău, Institutul Justiției Constituționale. Chișinău: USPEE (CEP USM), 2023, pp. 57-64 (0,8 c.a.) ISBN 978-9975-3509-0-7 (PDF).
- 3) COSTACHI, Gh., BUTUCEA, E. *Actele justiției constituționale: sunt sau nu izvoare de drept?* În: „Drepturile omului și justiția în Republica Moldova în contextul integrării europene”, materiale ale conferinței științifico-practice cu participare internațională din 10 decembrie 2022, mun. Chișinău, Institutul Justiției Constituționale. Chișinău: USPEE (CEP USM), 2023, pp. 152-158 (0,8 c.a.) ISBN 978-9975-3509-0-7 (PDF)
- 4) COSTACHI, Gh., IACUB, I. *Criminologia și criminologul: pilonii fundamentali ai politicii anticrimă a statului*. În: „Omul, Criminologia, Știința”, materiale ale conferinței științifice internaționale din 24.03.2023, Institutul de Criminologie. Chișinău: S.n., 2023, pp. 87-91 (0,53) ISBN 978- 9975-3418-5-1
- 5) COSTACHI, Gh. *Justiția și statul de drept – un subiect actual și important pentru Republica Moldova. Cuvânt înainte*. În: „Justiția – pilon fundamental al edificării statului de drept”, conferință științifică cu participare internațională din 19 octombrie 2022, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. Bălți: S.n., 2023, pp. 6-7 (0,2 c.a.) ISBN 978-9975-50-300-6 (PDF)
- 6) COSTACHI, Gh. *Justiția și puterea judecătorească în statul de drept*. În: „Justiția – pilon fundamental al edificării statului de drept”, conferință științifică cu participare internațională din 19 octombrie 2022, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. Bălți: S.n., 2023, pp. 8-15 (0,5 c.a.) ISBN 978-9975-50-300-6 (PDF)
- 7) COSTACHI, Gh., DONOS, V. *Răspunderea demnitarilor aleși potrivit legii-cadru în materie*. În: „Justiția – pilon fundamental al edificării statului de drept”, conferință științifică cu participare internațională din 19 octombrie 2022, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. Bălți: S.n., 2023, pp. 290-298 (0,6 c.a.) ISBN 978-9975-50-300-6 (PDF)
- 8) COSTACHI, Gh., BUTUCEA, E. *Obligativitatea actelor Curții Constituționale: aspecte normative și jurisprudențiale*. În: „Justiția – pilon fundamental al edificării statului de drept”, conferință științifică cu participare internațională din 19 octombrie 2022, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. Bălți: S.n., 2023, pp. 193-199 (0,5 c.a.) ISBN 978-9975-50-300-6 (PDF)
- 9) SPRINCEAN, Serghei; COZONAC, Renata; SOHOȚCHI, Tudorița-Sanda. *Modernizarea sociopolitică prin prisma imperaivelor siguranței persoanei și securității umane*. În: Modernizarea guvernării din Republica Moldova: aspecte teoretico-aplicative. Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională, 27 mai 2022. Chișinău: CEP USM. 2023, p. 45-53. (247 p.). (0,6 c.a.) ISBN 978-9975-62-500-5. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7525311>

Total: 9

6.4. În lucrările conferințelor științifice naționale

- 1) АРСЕНИ, Игорь. *Оптимизация гражданского судопроизводства на стадии подготовки дела к судебному разбирательству*. În: Drepturile persoanei în lumina jurisprudenței naționale onorem profesor Andrei Smochină / Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Biblioteca Științifică (Institut) "Andrei Lupan"; editor: Constantin Manolache; coordonatori: Victor Juc, Valeriu Cușnir; alcătuitor: Mihail Tașcă. – Chișinău: Biblioteca Științifică (Institut) "Andrei Lupan", 2023 (Continental Grup), c.159-162. ISBN 978-9975-62-497-8.
- 2) АРСЕНИ, Игорь. *Исправление судебной ошибки в гражданском процессе Республики Молдова как способ повышения качества решения суда*. În: "Rolul științei în reformarea sistemului juridic și politico-administrativ", Ediția a 8-a, Conferința științifică națională, 9 decembrie 2022. – Cahul: US "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul, 2023. p.7-12. ISBN 978- 9975-88-096-1.
- 3) COSTACHI, Gh. *Ipostazele răspunderii penale a judecătorilor*. În: „Drepturile persoanei: probleme actuale în lumina jurisprudenței naționale”, materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională dedicată jubileului de 75 ani de viață ai dlui Andrei SMOCHINĂ, profesor universitar, doctor habilitat în drept, cavaler al Ordinului Republicii, din 10 decembrie 2021. Chișinău: Biblioteca Științifică „Andrei Lupan”, 2023, pp. 300-305 (0,6 c.a.). ISBN 978-9975-62-497-8.
- 4) FRUNZĂ, Iurie. *Istoricul și evoluția instituției avocaturii moderne naționale în Republica Moldova*. În: ”Drepturile persoanei în lumina jurisprudenței naționale: În onorem profesor Andrei Smochină, profesor universitar, doctor habilitat în drept, cavaler al Ordinului Republicii”. Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională (10 decembrie 2021). / Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Biblioteca Științifică (Institut) "Andrei Lupan". Chișinău, ICJPS, 2023, pp.243-267. - ISBN-978-9975-62-497-8.
- 5) SMOCHINĂ, A.; Smochină C. *Restrângerea exercițiului unor drepturi sau a unor libertăți în contextul crizei cauzate de pandemia de coronavirus (Covid – 19)*. În: Drepturile persoanei în lumina jurisprudenței naționale: În onorem profesor Andrei Smochină. – Chișinău: Biblioteca Științifică „Andrei Lupan”, 2023, p.38-50. ISBN 978-9975-62-497-8
- 6) Șciuchina, Natalia; SMOCHINA, Andrei. *Legal imperatives of sustainable development as a condition for the human rights implementation*. În: Drepturile persoanei în lumina jurisprudenței naționale: În onorem profesor Andrei Smochină. – Chișinău: Biblioteca Științifică (institut) „Andrei Lupan”, 2023, p.154-158. ISBN 978-9975-62-497-8.
- 7) TAȘCĂ, Mihai. *„Represiuni politice în RSS Moldovenească. Soarta ofițerilor armatei Republicii Democratice Moldovenești rămași în Basarabia la 28 iunie 1940”*, În: „Drepturile persoanei în lumina jurisprudenței naționale. In onorem profesor Andrei Smochină” Ed. Biblioteca Științifică, Chișinău, 2023, ISBN978-9975-62-497-8, 0, 5 c/a.
- 8) OSOIANU, Tudor, COVALCIUC, Ion. *Impactul utilizării instrumentelor investigative în cadrul diferitelor proceduri asupra drepturilor omului*. In: *Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații*, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2022, pp. 145-152. ISBN ISBN 978-9975-3323-9-2. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/172959

- 9) OSOIANU, Tudor, Ostavciuc, Dinu. Realizarea controlului judiciar al urmăririi penale prin intermediul recursului asupra hotărârilor pentru care nu este prevăzută calea de atac al apelului. In: *Infracțiunea – Răspunderea penală – Pedepsa. Drept și Criminologie*, Ed. Ediția a 2-a, 24-25 martie 2022, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: CEP USM, 2022, Ediția a 2-a, pp. 460-467. ISBN 978-9975-62-476-3. DOI: 10.5281/zenodo.7362573. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/174932
- 10) Ostavciuc, Dinu, OSOIANU, Tudor. Execution of justice – exclusive attribution of the courts, fundamental principle of the criminal process. In: *Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective*, Ed. 5, 18 mai 2023, Chișinău. Chișinău: 2023, Ediția 5, pp. 10-17. ISSN 2587-4365. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/185361
- 11) SOHOȚCHI, Tudorița-Sanda; SPRINCEAN, Serghei. *Importanța asigurării securității umane pentru fortificarea sistemului electoral al Republicii Moldova*. In: *Conferința anuală a Centrului de Instruire Continuă în Domeniul electoral*. 11 noiembrie 2022, Cahul. 2022, pp. 47-60.
- 12) CVASNEI, Diana; SPRINCEAN, Serghei. Alegerile ca mecanism de participare a cetățenilor la fortificarea suveranității naționale: cazul Republicii Moldova. In: *Conferința anuală a Centrului de Instruire Continuă în Domeniul electoral*. 11 noiembrie 2022, Cahul. 2022, pp. 31-45.
- 13) BECCIU, Sorin; SPRINCEAN, Serghei. Modernizarea sistemului electoral al Republicii Moldova în condițiile amplificării presiunilor politice asupra factorilor de decizie. In: *Conferința anuală a Centrului de Instruire Continuă în Domeniul electoral*. 11 noiembrie 2022, Cahul. 2022, pp. 3-29.
- 14) CUȘNIR, Valeriu, COJOCARU, Radion. *Reflecții privind poziția procurorului, a organului de urmărire penală și ofițerului de urmărire penală în procesul penal*. În: *Materialele Conferinței științifico-practice naționale „Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare”*, 9 noiembrie 2023, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău.

15-37 ARTICOLE publicat în: Conferință științifico - practică cu participare internațională (23 mai 2023, Chișinău). Actul de justiție și respectarea drepturilor persoanei în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană: abordări interdisciplinare: *Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională, din 23 iunie 2023, coordonator: Valeriu CUȘNIR. – Chișinău: 2023 – 531 pag. Antetit.: Min. Educației și Cercet. al Rep. Moldova, Univrsitatea de Stat din Moldova. Inst. de Cercet. Juridice, Politice și Sociologice. – Texte: lb. rom., rusă (parțial engl.). – Cuprins paral.: lb. rom., engl. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 40 ex. ISBN 978-5-88554-102-2. [32+34] (478) (082) = 135.1=161.1 I-50*

- 15) SMOCHINĂ, Andrei. *Instituția funcției publice în Republica Moldova și statele membre ale Uniunii Europene în context legislativ și practic comparat*
- 16) COSTACHI, Gheorghe. *Justiția – apărător al drepturilor omului în raporturile cu autoritățile publice*
- 17) CUȘNIR, Valeriu; Cara, Evghenii. *Incriminarea separatismului în legislația penală a Republicii Moldova: reacție socială și tratament*
- 18) FRUNZĂ, Iurie. *Consolidarea cadrului de activitate al avocatului în vederea contribuirii la calitatea actului de justiție prin prisma asistenței juridice gratuite*

- 19) COJOCARU, Radion. *Implementarea standardelor CtEDO în materia jurisprudenței penale din Republica Moldova – studii cazuistice.*
- 20) ODAINIC, Mariana; CHIPER, Natalia. *Codul administrativ: probleme/întrebări și soluții/răspunsuri.*
- 21) OSOIANU, Tudor; Ostavciuc Dinu. *Tratarea libertății de mărturisire împotriva sa (a dreptul la tăcere) în jurisprudența CtEDO și analiza garanțiilor naționale privind respectarea acestui drept în procesul penal*
- 22) CHIRTOACĂ, Natalia; CHIRTOACĂ, Leonid. *Fundamentele răspunderii civile a statului în calitate de garant al activității judiciare, pentru prejudiciile cauzate de erorile judiciare - cu specială privire la Republica Moldova*
- 23) ZOSIM, Alexandru, dr., conf.univ. *Starea și tendințele politicii penale actuale a Republicii Moldova*
- 24) GUȘTIUC, Andrei; GUȘTIUC, Ludmila. *Interdependența dintre actul de justiție, respectarea drepturilor economice ale persoanelor și consolidarea instituțiilor anticorupționale*
- 25) SPRINCEAN, Serghei. *Siguranța persoanei prin prisma concepției cu privire la securitatea umană*
- 26) GUȘTIUC, Andrei; GUȘTIUC, Ludmila. *Alinierea Republicii Moldova la standardele Uniunii Europene prin fortificarea mecanismului de apărare a drepturilor economice ale persoanelor și consolidarea instituțiilor anticorupție*
- 27) CHIRTOACĂ, Natalia; CHIRTOACĂ, Leonid. *Principii aplicabile în raporturile dintre uniunea europeană și statele membre*
- 28) NASTAS, Andrei; GRAUR, Violeta. *Particularitățile personalității infractorului minor în Republica Moldova*
- 29) ODAINIC, Mariana; CHIPER, Natalia. *Abuzul de drept în raporturile juridice fiscale și securitatea juridică a părților în contextul alinierii la standardele fiscale europene*
- 30) CERNOMOREȚ, S. *Victima în contextul mecanismului actului infracțional*
- 31) TAȘCĂ, Mihai. *Juriști din Basarabia interbelică – supuși represiunilor politice în primul an de ocupație sovietică: 1940 – 1941*
- 32) ALBU, Natalia. *Dezinformarea ca element al războiului hibrid în contextul parcursului european al Republicii Moldova*
- 33) IACUB, Irina. *Reglementarea și semnificația dreptul la un proces echitabil: repere pentru o justiție de calitate*
- 34) BENCHECI, Marcel. *Riscurile, amenințările și vulnerabilitățile de securitate națională ca impediment pentru integrarea europeană a Republicii Moldova*
- 35) POSTICA Alexandru. *Libertatea de exprimare în contextul fenomenelor sociale contradictorii (război hibrid, manipulare, dezinformare, instigare la ură ș.a.)*
- 36) SOSNA, Alexandru; SOSNA, Boris. *Совершенствование развития конституционных норм социальной защиты в направлении европейской интеграции*
- 37) ARSENI, Igor. *Электронное правосудие как способ оптимизации гражданского судопроизводства*

Total: 34

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

- 1) SPRINCEAN, Serghei. *Importanța culturii securității și siguranței persoanei în formarea și păstrarea identității*. În: Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare. Ediția 14, 30-31 mai 2022, Chișinău. Chișinău: Institutul Patrimoniului Cultural, 2022, p. 91. ISBN 978-9975-84-158-0.
- 2) SPRINCEAN, Serghei. *Perspective de democratizare prin fortificarea culturii securitare a persoanei*. În: Învățământul artistic – dimensiuni culturale. 15 aprilie 2022, Chișinău. Chișinău: Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, 2022, p. 101-102. (0,3 c.a.). ISBN 978-9975-117-81-4.

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

- 1) COSTACHI, Gh., Gherghelegiu, T. *Interpretarea Constituției – competență importantă a Curții Constituționale*. În: „Integrare prin cercetare și inovare”, conferință științifică națională cu participare internațională dedicată zilei internaționale a științei pentru pace și dezvoltare, din 10-11 noiembrie 2022, Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: CEP USM, 2022, pp. 150-152 (0,2 c.a.) ISBN 978-9975-62-472-5;
- 2) COSTACHI, GH., Butucea, E. *Actele Curții Constituționale: tipologie și particularități de reglementare*. În: „Teoria și practica administrației publice”, materialele conferinței științifice internaționale din 20 mai 2022. Chișinău: AAP, 2022, pp. 195-199 (0,47 c.a.) ISBN 978-9975-3542-3-3.

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

- 1) SPRINCEAN, Serghei. *Știința Deschisă în sprijinul asigurării securității umane și siguranței persoanei*. In: Știința Deschisă în Republica Moldova. Ediția 2, R, 27-28 octombrie 2022, Chișinău. Chișinău: „ArtPoligraf”, 2022, pp. 36-37. ISBN 978-9975-3564-2-8.

Total teze conferințe: 5

TOTAL ARTICOLE ȘI TEZE ÎN MATERIALELE CONFERINTELOR: - 87

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

- 1) TAȘCĂ, Mihai. „Mitropolia Basarabiei: Istorie și tradiție: Culegere de documente și materiale / coordonator și redactor științific: Mihai Tașcă; alcătuire: Mihai Tașcă [et al.], Ed. Lexon-Prim, Chișinău, 2023, 868 p. ISBN 978-9975-172-05-9.

8.2. enciclopedii, dicționare

- 1) FRUNZĂ, Iu.; Zaharia, S.; Kiriakova, T. *Dicționar de termeni și expresii juridice rus-român-gagauz*. Komrat, 2022 (Blitz Poligraf). -327 p., ISBN 978-9975-3585-4-5. https://ibn.idsi.md/ro/book_view/180

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)

-

10.2. **Manuale pentru învățământul universitar** (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

- 1) RUSU, Vitalie; JITARIUC, Vitalie. *Tratat de criminalistică. Partea I: Noțiuni generale. Tehnica criminalistică*. București: Editura Pro Universitaria, 2023. ISBN 978-606-26-1334-1. 870 p. (26 c.a. din 52 c.a.).
- 2) ФРУНЗЭ, Юрий. Гражданское право Республики Молдова: общая часть. *Лица в гражданском праве. / Университетский курс / Юрий Фрунзэ, Молдавский государственный университет, Институт Юридических, Политических и Социологических Исследований*.- Кишинэу: S. n., 2023.- 382 стр. ISBN 978-9975-1-5.
- 3) CHIRTOACĂ, Leonid. *Drept civil. Partea generală. Curs de lecții. Ediție revizuită*, ICJPS al USM, 2023. -270 p.

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

- 1) ALBU, N. ; CAUIA, A. *Dreptul Securității Naționale : Curs de lecții*. Chișinău : S. n., 2023 (Notograf Prim). – 353 p. : tab. Bibliogr.: p. 336-349 (219 tit.). – [200] ex. ISBN 978-9975-84-181-8. 42+351.86(075.8)(076.5)
- 2) JITARIUC, Vitalie; RUSU, Vitalie. *Criminalistica și expertiza judiciară*. Note de curs. Ediția a II-a revizuită și adăugită. Cahul: [S.n.] 2023 (Centrografic). 388 p. ISBN 978-9975-88-111-1. (10,9 c.a. din 21,97 c.a.).
- 3) RUSU, Vitalie; Jitariuc, Vitalie. *Criminalistica. Caiet de exerciții*. Cahul: Tipografia CentroGrafic, 2023. 151 p. ISBN 978-9975-88-110-4. (3,83 c.a. din 7,66 c.a.).
- 4) CHIPER, Natalia; ODAINIC, Mariana. *Instituția răspunderii juridice în dreptul public: suport de curs pentru ciclul 2, Studii superioare de master : Drept Public*. Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Administrare Publică. – Chișinău : Editura USM, 2023. – 123 p. ISBN 978-9975-62-589-0 (PDF). 342.9(075.8) C 42. <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/handle/123456789/11750>
- 5) CHIPER, Natalia; ODAINIC, Mariana. *Mecanisme de control în administrația publică (modul): controlul administrativ*. suport de curs : Pentru ciclul 2, Studii superioare de master Drept Public. Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Administrare Publică. – Chișinău: Editura USM, 2023. – 84 p. Cerințe de sistem: PDF Reader. Bibliogr.: p. 76-83. ISBN 978-9975-62-590-6 (PDF). 342.9(075.8) C 42
- 6) SMOCHINĂ, A. Recenzent. Statutul juridic al autorităților administrației publice în stabilirea domiciliului copilului. Monografie. Tatiana Focșa. ULIM. Chișinău, Print-Caro 2022. - 152 p.
- 7) SPRINCEAN, Serghei. Recenzent. *Conceptul multidimensional al securității europene*. Monografie. Roșca, Ludmila; Golovataia, Ludmila. Chișinău: 2022. 256 p. ISBN 978-9975-164-98-6

- 8) SMOCHINĂ, A. Prefață la monografia Suveranitatea națională – legitimitatea puterii de stat. Autor Arseni Alexandru. Chișinău: [Editura USM]. 2023, P.7-8. ISBN 978-9975-62-558-6.
- 9) CUȘNIR, Valeriu; OSOIANU, Tudor. Principiile procesului penal – repere diriguitoare pentru cunoașterea și aplicarea normelor de procedură penală (Recenzie la monografia Principiile procesului penal). In: *Legea și Viața*, 2023, nr. 1(373), pp. 194-206. ISSN 2587-4365. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/180880
- 10) CUȘNIR Valeriu. Activitatea specială de investigații și procesul penal: aspecte comune și delimitări. (Recenzie la monografia, autor Boris GLAVAN), În: *Revista Legea și viața*, Nr. 1 (373) 2023, p.209-211, ISSN 2587-4365. https://academy.police.md/wp-content/uploads/2023/05/Legea_si_viata_nr_1_2023-1.pdf

Total lucrări științifico-metodice și didactice - 12

11. Publicații electronice

- 1) ALBU, N., ș. al. *Percepții publice asupra sistemului de securitate și apărare al Republicii Moldova* Studiu elaborat în baza sondajului de opinie desfășurat în luna octombrie 2022. colectiv de autori, Coordonator: Natalia Albu, Chișinău, octombrie, 2022. Disponibil: https://pisa.md/wp-content/uploads/2023/02/6_Studiu-Sociologic-Perceptii-publice-asupra-sistemului-de-securitate-si-aparare-al-RM.pdf
- 2) ALBU, N. Criterii privind analiza și evaluarea riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților de securitate la nivel național. Chișinău, deembrie 2023. Disponibil: https://pisa.md/wp-content/uploads/2023/02/4_Criterii-privind-analiza-si-evaluarea-riscurilor-amenintarilor-si-vulnerabilitatilor-de-securitate-la-nivel-national.pdf
- 3) COROBCENCO, Irina; POSTICA, Alexandru. *Studiul analitic privind documentarea și tragerea la răspundere contravențională și penală conform prevederilor noi cu privire la discursul de ură*. Chișinău, octombrie 2023. Disponibil: <https://promolex.md/wp-content/uploads/2023/09/Studiu-Analitic.pdf>
- 4) COROBCENCO, Irina; POSTICA, Alexandru. *Studiul analitic privind documentarea și tragerea la răspundere contravențională și penală conform prevederilor noi cu privire la discursul de ură*. Chișinău, octombrie 2023. Disponibil: <https://promolex.md/wp-content/uploads/2023/09/Studiu-Analitic.pdf>
- 5) POSTICA, Alexandru et al. *Raport de monitorizare a societății civile, CSO Meter 2022*, Raport de țară, iunie 2023. Disponibil: <https://promolex.md/wp-content/uploads/2023/04/2022-Moldova-CSO-Meter-Country-Report-Romanian.pdf>
- 6) CHIPER, Natalia. *Controlul administrativ*. Suport de curs: Disponibil: <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/handle/123456789/11732>
- 7) JUC Victor, DIACON Maria. *Interventions and good practices of young NEET in the Republic of Moldova*. În: COST CA18213 Rural NEET Youth Policy Brief - Application of the intervention: Best-practices with rural NEETs. P. 1,2 c.a. ISBN: 978-989-781-592-8. CA18213book-application-intervention-rural-neets.pdf
- 8) DIACON MARIA, LISNIC VICTORIA, JUC VICTOR. a. În: “Best practice interventions in Formal and Non-formal Education of Youth NEETs in Rural Areas Across Europe”. P. 29-38. 0,55 c.a. ISBN: 978-989-781-757-1. [REPORT-WG2-Best-practice-interventions-in-Formal-and-Non-formal-Education-of-Youth-NEETs-in-Rural-Areas-Across-Europe.pdf](https://promolex.md/wp-content/uploads/2023/04/2022-Moldova-CSO-Meter-Country-Report-Romanian.pdf)

- 9) LISNIC VICTORIA, DIACON MARIA, JUC VICTOR. The Digitization Process of the Poorest State on the Periphery of the European Union: Efforts and Trends. Proceedings IFKAD: Managing Knowledge for Sustainability. Distribution IFKAD 2023 – Matera, Italy 7-9 June 2023. P 1142-1153. https://drive.google.com/file/d/1qzPPfiqs6GD5_J5dHKZ_7fec_k2trdkh/view?ts=655b4a1e
- 10) LISNIC Victoria, DIACON Maria, JUC Victor. The Digitization Process of the Poorest State on the periphery of the European Union: Efforts and Trends. Book of abstracts IFKAD: Managing Knowledge for Sustainability. Distribution IFKAD 2023 – Matera, Italy 7-9 June 2023. P 170.

Total publicații electronice: 10

TOTAL PUBLICAȚII ÎN 2023 – 180.

Inclusiv:

3 – monografii

1 – în capitole în monografiile naționale/internaționale

4 - ediții de culegeri de lucrări științifice de specialitate, materiale ale conferințelor

14 - în reviste din străinătate recunoscute pe plan internațional, inclusiv 1 în reviste din bazele de date SCOPUS

19 - în reviste din Registrul National al revistelor de profil

14 - în culegeri de articole de specialitate;

87 – în materiale ale conferințelor internaționale, cu particip. internaț. și naționale;

1 - cărți (cu caracter informativ)

1 - enciclopedii, dicționare

12 - lucrări științifico-metodice și didactice;

10 - publicații electronice

Conducătorul de proiect

CUȘNIR Valeriu doctor habilitat în drept,
profesor universitar

Data: 28 decembrie 2023

Executarea devizului de cheltuieli,
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2023
Cifrul proiectului: 20.80009.1606.05

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Remunerarea muncii	211180	2294,3		2294,3
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	212100	550,6		550,6
Deplasări de serviciu peste hotare	222720	43,6		43,6
Servicii de editare	222910	27,5		27,5
Servicii de protocol	222920	12,0		12,0
Alte prestații sociale ale angajatorilor	273900		+75,0	75,0
TOTAL		2928,0	75,0	3003,0

Rectorul USM

SAROV Igor

Contabil șef

COJOCARU Liana

Conducătorul de proiect

CUSNIR Valeriu

Data: 28 decembrie 2023

LȘ

Componența echipei conform contractului de finanțare 2023**Cifrul proiectului: 20.80009.1606.05**

Echipei proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului) pentru 2023						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Frunză Iurie	1966	dr.	0,75	03.01.2023	31.12.2023
2.	Smochină Andrei	1946	dr.hab.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
3.	Juc Victor	1967	dr.hab.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
4.	Cușnir Valeriu	1958	dr.hab.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
5.	Balmuș Victor	1954	dr.hab.	1	03.01.2023	31.12.2023
6.	Berliba Viorel	1975	dr.hab.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
7.	Costachi Gheorghe	1941	dr.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
8.	Guștiuc Andrei	1970	dr.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
9.	Sprincean Serghei	1973	dr.hab.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
10.	Sosna Boris	1954	dr.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
11.	Osoianu Tudor	1969	dr.	0,75	03.01.2023	31.12.2023
12.	Chirtoacă Leonid	1967	dr.	0,75	03.01.2023	31.12.2023
13.	Taşcă Mihail	1959	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
14.	Grama Dumitru	1943	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
15.	Cucoș Diana	1979	dr.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
16.	Nastas Andrei	1986	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
17.	Chindibaliuc Oleana	1984	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
18.	Rusu Vitalie	1974	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
19.	Benchechi Marcel	1971	dr.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
20.	Cernomoreț Sergiu	1983	dr.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
21.	Chirtoacă Natalia	1973	dr.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
22.	Postică Alexandru	1981	-	0,5	03.01.2023	31.12.2023
23.	Stefu Lilia	1995	-	0,5	03.01.2023	31.12.2023
24.	Albu Natalia	1977	dr.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
25.	Caraman Iurie	1959	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
26.	Burian Alexandru	1953	dr.hab.	0,5	03.01.2023	31.12.2023
27.	Mîndru Valeriu	1957	dr.	0,75	03.01.2023	31.12.2023
28.	Ostavciuc Dinu	1981	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
29.	Odainic Mariana	1981	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
30.	Chiper Natalia	1981	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
31.	Graur Violeta	1982	-	1	03.01.2023	31.12.2023
32.	Guștiuc Ludmila	1980	-	0,75	03.01.2023	31.12.2023
33.	Cojocaru Rodion	1976	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
34.	Sterpu Vladimir	1987	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
35.	Zosim Alexandru	1975	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
36.	Arseni Igor	1987	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023

37.	Drăniceru Mihai	1986	dr.	0,25	03.01.2023	31.12.2023
38.	Sicinski Constantin		dr.	voluntar	03.01.2023	31.12.2023
39.	Glitzl Olimpia-Lorena		dr.	voluntar	03.01.2023	31.12.2023
40.	Schin George		dr.	voluntar	03.01.2023	31.12.2023
41.	Pântea Andrei		dr.	voluntar	03.01.2023	31.12.2023
42.	Tatar Olga		dr.	voluntar	03.01.2023	31.12.2023

Pondereea tinerilor (%) din numărul total al executorilor conform contractului de finanțare	18,92
---	-------

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2023					
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării
1.	-				
2.	-				
3.	-				

Pondereea tinerilor (%) din numărul total al executorilor la data raportării	18,92
--	-------

NOTĂ: Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2023 nu au avut loc.

Rectorul USM

SAROV Igor

Contabil șef

COJOCARU Liliana

Conducătorul de proiect

CUȘNIR Valeriu

Data: 28 decembrie 2023

LȘ